

Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde Türkiye’de Orman ve Ormanlık Politikası (1946-1950)

The Forest and Forestry Policy in Türkiye During the Transition to the Multi-Party System (1946-1950)

Nadir YURTOĞLU*

*Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Bölümü, Kastamonu, Türkiye

ORCID: N.Y.0000-0001-7478-3149

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Nadir Yurtoğlu,
Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü,
Kastamonu, Türkiye

E-posta/E-mail: nyurtoglu@kastamonu.edu.tr

Başvuru/Submitted: 29.03.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested:
10.04.2022

Son Revizyon/Last Revision Received:
04.11.2022

Kabul/Accepted: 05.11.2022

Atıf/Citation: Yurtoğlu, Nadir. "Çok Partili
Hayata Geçiş Döneminde Türkiye’de
Orman ve Ormanlık Politikası (1946-1950)."
*Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları-Recent
Period Turkish Studies* 42 (2022): 231-263.
<https://doi.org/10.26650/YTA2022-1095195>

ÖZ

Bu çalışma çok partili hayata geçiş döneminde orman ve ormanlık politikası ile bu politikanın Türk ekonomisine olan etkilerini incelemektedir. Makale iki bölüme ayrılmaktadır: 1) Orman ve ormanlık hakkındaki kanuni düzenlemeler. 2) Orman ve ormanlıkla ilgili faaliyetler. Orman ve ormanlık çalışmaları sayısal veriler üzerinden değerlendirilmiştir. Çalışmanın literatür bilgileri birinci elden kaynaklar vasıtasıyla elde edilmiştir. Araştırmada şu neticeler ortaya konulmuştur: Çok partili hayata geçiş döneminde hükümet orman ve ormanlıkla ilgili kanuni düzenlemeler yaparak, bu doğal zenginliklerin geliştirilmesi önündeki engelleri ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Ayrıca Orman Genel Müdürlüğü’ne her yıl bütçeden ayrılan önemli miktarlardaki ödeneklerle bir yandan ormanlık alanındaki faaliyetlerde mesafeler kat edilirken diğer yandan koruma amaçlı mühendis, memur ve müfettiş istihdamına özen gösterilmiştir. Bu suretle ormanların genişletilmesi ve mahsullerinden de yeterince yararlanılması temin edilerek Türk ekonomisine destek sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orman ve Ormanlık, Orman Mahsulleri, Ağaçlandırma, Orman İşletmesi, Çok Partili Hayata Geçiş Dönemi

ABSTRACT

This study examines Türkiye’s forest and forestry policy and the effects this policy had on the Turkish economy while transitioning to the multi-party system. The article is divided into two parts: (1) Legal regulations regarding forests and forestry and (2) forest and forestry-related activities. This study evaluates forestry and forestry studies based on numerical data. The study mainly used primary sources to obtain information about the subject. The results of the research are as follows: During the transition to the multi-party system, the Turkish government introduced legal regulations regarding forests and forestry to remove the obstacles for improving these natural riches. With the significant amount of funds allocated annually from the budget to the General Directorate

of Forestry, progress was additionally made in forestry activities while also paying attention to the employment of engineers, civil servants, and inspectors for the purpose of preservation. All these activities contributed to the Turkish economy by ensuring the expansion of forests and the efficient use of their resources.

Keywords: Forest and Forestry, Forest Products, Afforestation, Forest Management, Transition to the Multi Party System

Extended Abstract

The increasing need for forests in all areas paved the way for their destruction during the transition to a multi-party system in Türkiye. The Turkish government introduced legal regulations to address legal loopholes in order to improve forests, and in this way it exerted much effort at expanding deficient woodlands and preventing people from destroying forests.

Pest control is also a key part of improving forests. The increase in the prevalence of pests also urged authorities to counter them. The government spent between 7-8 Turkish liras per hectare cleaning up 57,000 hectares of land in 1948 as well as protecting 10,000 hectares of land from insects in 1949. The fight against forest pests started in the Thrace and Eastern Black Sea regions. The government also planned to maintain pest control in 1950.

The government additionally allocated funds; drew up management plans; and employed engineers, inspectors, civil servants, and guards to fight against forest pests and preserve tree-rich areas. Other important actions included drying up swamps by planting trees, providing cheap timber to villagers, and developing rural areas through enterprises.

In addition, foreign experts were consulted on how to improve forests and forestry. For example, Naslund was a professor at the Swedish Forest Technical Research Institute who was invited to Türkiye to conduct research on forests. He drew up a report (which is mentioned in this article) and submitted it to the Ministry of Agriculture. According to this report, countries with advanced forestry organized higher education and research institutions as separate entities because they considered both areas to be critical. Northern European countries had research institutes positioned adjacent to forestry colleges and/or faculties, and no reason existed as to why Türkiye should not follow suit.

In Türkiye, access to distant forests was non-existent in the post-war era, and this had two repercussions. First, it caused people to exploit the closer forests, turning them

into coppice forests. Second, it caused the decay and destruction of hundreds of thousands of cubic meters of forest. The government had a plan to prevent this by providing access to the forests, which involved building roads and transferring rural settlements around densely forested areas to fertile land.

Smuggling and fires were major problems for forests in the post-war era. To combat those problems, the government employed watchmen and had watchtowers built. During the transition to the multi-party system, the government included the İçel-Karabucak area within the scope of its eucalyptus afforestation activities. These afforestation activities became even more common with the 15 nurseries established in different parts of Türkiye such as in Van, Kayseri, Erzurum, Çarşamba, and Lüleburgaz. An allocation of 1,040,000 liras to the seven-month budget of 1946 reveals that the government took these undertakings seriously.

By 1948, 360,000 saplings had been planted in villages and towns, and 3,000,000 saplings had been distributed to official institutions and individuals. Türkiye had 16 nurseries in 1949, with more than 2,000,000 seedlings being planted in 403 municipalities and villages of 36 provinces. These data show how seriously Türkiye had taken its afforestation activities. In 1950, the government considered expanding its poplar lands in addition to its sapling distribution and afforestation activities. Moreover, it planned to complete 200 hectares of afforestation in Amasya to combat floods. In 1949, 3,000 hectares of land had been afforested by 25 forestry operation directorates, followed in 1950 with the afforestation of 3,200 hectares of land by 25 enterprises.

Türkiye produced 3,162,304 cubic meters of forest products between 1946 and 1950. These products included sawn timber (746,660 m³); mine support beams (375,838 m³), telegraph, telephone, and electricity poles (314.284 m³); railroad ties (128,991 m³); and logs/rough lumbers (1,596,531 m³). Türkiye also produced 303,198 tons of wood and 11,254,537 tons of wood coal between 1946 and 1950.

Giriş

Belirli boy ve sıklıktaki ağaç topluluklarının yer aldığı alanlar ormanlar olarak bilinmektedir. Yeryüzünü kaplayan ve step, çayır, çalı, funda, tundra gibi adlarla anılan çeşitli bitki topluluklarından meydana gelen ormanların ağaçlar dışında birçok nebat ve hayvanı da var olmuştur. Bu doğal zenginliklerin kendine has müşterek bir yaşama ahengi bulunan bir canlılar topluluğu olduğunu da söylemek mümkündür.¹

Tarihin en eski dönemlerinden beri ormanların bilinçsizce kullanılarak tahrip edildiği bilinmektedir. Anadolu’daki tahribin dört aşamada gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Bu coğrafyaya yerleşen çeşitli kavimlerin bilinçsizce kesim yapıp hayvanlarını otlatmaları, Haçlı ve Moğol savaşlarıyla çıkan yangınlar sayesinde ormanların yavaş yavaş yok olmaya yüz tutması, tahribin ilk aşamasını teşkil etmiştir. Yine deniz taşımacılığına rağbet edilmesi; Roma, Fenike, Ceneviz, Venedik ve Yunanlıların gemi inşaatı için ormanları aşırı kullanmaları sonucunu ortaya koymuştur.²

Osmanlı Devleti’nin yükseliş dönemine rast gelen ikinci aşamada ise tersanelerde gemi inşaatında kullanılan kerestelerin temin edildiği Ağaç Denizi de adı verilen Bolu ve Kocaeli’nin sahile yakın çevrelerindeki ormanlar tahrip edilmiştir. Aynı dönemde petrol lambaları yerine meşalelerin kullanılmaya başlanması, çam ormanlarının da yok edilmesinin önünü açmıştır.³

Osmanlı Devleti’nin yıkılışına kadar olan süreci içine alan üçüncü aşama ise yaptırımlara rağmen suiistimallerin artması, orman kaçakçılarının işini kolaylaştırarak tahribatı artırmıştır. Dahası rüşvetin çoğalması, sarayın israfı, kapitülasyonların uygulanması, demir yolu ve şose inşaatları, Kırım Savaşı’nda baş gösteren ağaç ve kereste ihtiyacı ile 1860-1870 yılları arasında Süveyş Kanalı inşaatı için Fransa’ya fiçı ve bağ kazıklarının satılması, orman tahribinin belli başlı diğer nedenleri arasında yer almıştır.⁴

I. Dünya Savaşı’nın sona erdiği 1918’den Cumhuriyet’in ilan edildiği 1923’e kadar olan dördüncü aşamada, yapılan yasal düzenleme ve Orman Genel Müdürlüğü’nün

1 Selahattin İnal, “Orman”, *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*, C.8, İstanbul, 1958, s. 9.

2 Niyazi Acun, *Ormanlarımız ve Cumhuriyet Hükümetinin Orman Davası*, Ankara, Recep Ulusoglu Basımevi, 1945, s. 5-6.

3 Niyazi Acun, *Ormanlarımız ve...*, s. 6-8. Ağaç ve orman sevgisinin insanda ahlak anlayışını geliştirmesiyle ilgili makale için bkz. Kenan Ünal, “Garip Bir Münasebet: Orman ve Ahlak”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.187, Y.8, 15 Kasım 1947, s. 6, 8.

4 Niyazi Acun, *Ormanlarımız ve...*, s. 8-18. I. Dünya Savaşı dönemi ve sonrasında İngiliz ormancılığında yaşanan gelişmeler için bkz. Cedric Day, “İngiliz Ormancılığından Dersler; İstikbalin Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.8, 1 Temmuz 1947, s. 18, 21.

gerçekleştirdiği faaliyetlerle korunmaya çalışılan ormanlar, kapitülasyonların kaldırılması ve yabancı şirketlere verilen ayrıcalıkların sonlandırılmasıyla istismardan kurtulmada önemli bir mesafe kat etmiştir.⁵

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde bte açığını gidermek amacıyla ormanlara aşırı yüklenilmesi de bu doğal zenginliklerin yok edilmesinde etkili olmuştur. Öyle ki bu son devrede yaşanan orman tahribatı, devletin kuruluşundan itibaren yapılan tahribatla aynı düzeyde yer almıştır.⁶

I. Dünya Savaşı'nın ardından Anadolu'nun işgaline karşı yapılan Mill Mücadele döneminde ormanlarla ilgili yasal boşluğu gidermek maksadıyla birtakım düzenlemelere de gidilmiştir. Bu düzenlemelerden ilki 11 Ekim 1920 tarihinde kabul edilen 39 sayılı *Baltalık Kanunu*'dur.⁷ Bu kanun ile köylülere odun ihtiyacını karşılamaları için 18 dönüme kadar baltalık ormanı verilmişse de bu alanların tarla haline getirilmesi, ülkenin zenginlik kaynaklarını yok olma tehlikesiyle yüz yüze bırakmıştır.⁸

5 Niyazi Acun, *Ormanlarımız ve...*, s. 18-25. Cumhuriyet'in ilk yıllarıyla ilgili ormanların sanayi gelişimi hakkında hazırlanan rapor için bkz. M. Hernik Carbonnier, "Türkiye Ormanlarının Snai İnkışafına Ait Rapor", *Mütehasıs Raporlar*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Güven Basımevi, 1948, s. 5-35. Ayrıca 2 Temmuz 1941'de kabul edilen 4081 sayılı *ifti Mallarının Korunması Hakkındaki Kanun*'un birinci maddesine göre, ekili, dikili ya da kendiliğinden yetişen bitkilerle *Orman Kanunu* kapsamına girmeyen ağaç ve ağaçlıklar, ifti malları olarak görülmüştür. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.6, C.22, 02.07.1941, s. 770; *T.C. Resmî Gazete*, S.4856, 10 Temmuz 1941; "Köylere Ait Kanunlar", *Köye Doğru*, S.36, Y.15, İlk Kanun 1941, s. 13.

6 Refik Alaçam, *Orman ve Memleket*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Hsn Tabiat Basımevi, 1945, s. 6. Ormanlardaki belli başlı ağaçların fayda, özellik ve oynadığı roller ile bu ağaçlarla ilişkisi bulunan işık, rzgr, hava, toprak, ot, mantar ve hayvanların kişileştirilip manzum bir biçimde anlatıldığı eser için bkz. M. Salkaya, *Orman Dile Geldi*, Ziraat Vekâleti ifti Broşürleri Serisi, Ankara, Yeni Desen Matbaası, 1960, s. 1-63.

7 Ahmet Tolunay, *Sosyal Ormancılık ve Türkiye Açısından nemi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998, s. 4.

8 *Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız*, Ankara, Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 1973, s. 53. 39 sayılı *Baltalık Kanunu*yla ilgili ayrıntılı bilgi almak için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.1, C.1, 11.10.1920, s. 41-42; *T.C. Resmî Gazete*, S.5, 7 Mart 1921; *Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar (1487-1923)*, der. Halil Kutluk, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Osmanbey Matbaası, 1948, s. 581-582. 18 Haziran 1934 tarih ve 2524 sayılı *Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun*'un birinci maddesinde yer alan Orman Fakültesi ve ihtisas eğitimi ile ilgili bilgi almak için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.4, C.13, 18.06.1934, s. 858; *T.C. Resmî Gazete*, S.2735, 25 Haziran 1934; Kerim mer ağlar, *Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanunlar, Kararnameler, Bte ve Talimatnameler*, Ankara, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayınları, 1939, s. 27. Tarım Bakanı Muhlis Erkmen'in bakanlığının 1933 yılı bte görüşmeleri esnasında orman, ormancılık ve bunların idaresi hakkında verdiği bilgiler için bkz. *TBMM Zabıt Ceridesi*, D.4, T.2, C.15, 21.05.1933, s. 260; "Ziraat Aleminde", *Ziraat Gazetesi*, C.4, S.5/41, Y.4, Mayıs 1933, s. 322-323.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında ülkenin yakacak ihtiyacı 91.000.000 kental olmasına rağmen ormanlardan elde edilen miktarın 68.000.000 kental⁹ civarında yer alması, maaden kömürünün kullanılarak açığın giderilmesini zorunlu hale getirmiştir.¹⁰

Bu dönemde ormanların odun ihtiyacını karşılayamamasında yangınlar da etkili olmuştur. Tarım Bakanı Muhlis Erkmen’in verdiği bilgilere göre 1927’de 700’ü bulan orman yangını 1935 yılına gelindiğinde 400 civarında kalmıştır.¹¹ 1927-1931 döneminde 15.641 hektarlık¹² alanda çıkan yangında 373.550 ağaç yanmaktan kurtulamamıştır.¹³ 1938-1944 yılları arasındaki yedi yıllık dönemde çıkan 4.479 orman yangınının yıllık ortalaması ise 640’tır.¹⁴

9 100 kilogramlık bir ağırlık ölçü birimidir.

10 Ziraat Vekâleti, *Türkiye’nin Yıllık Mahrukat ve Kereste, Maden Sütunu, Travers ve Diğer Ahşap İhtiyaçlarının Ne Suretle Karşılanaacağı Hakkında Rapor*, Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi Yayını, B Serisi, Takım 11, Ankara, 1938, s. 3. Bu dönemde dünyada 3 milyar hektar olan orman genişliğinin %21’i Rusya’da, %13,44’ü Brezilya’da, %9,10’u Kuzey Amerika’da ve %34,4’ü ise 50 kadar ülkede yer almaktadır. Türkiye arazisinin ortalama %14’ünün ormanlarla kaplı bulunması dünya ormanlarının %003’ünü ihtiva etmektedir. Bir ülkenin toplam arazisinin ortalama %30’unun ormanla kaplı olması zenginliği bakımından önemli görülmesine rağmen bu oranın %20’nin altına düşmesi ormanca fakir olması sonucunu ortaya koymuştur. Ziraat Vekâleti, *Türkiye Ormancılığının Vazifeleri ve Gayeleri*, Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi Yayını, B Serisi, Takım 11, Ankara, 1938, s. 6.

11 “Orman Yangınlarına Dikkat Edelim”, *Karınca*, S.18, İkinci Teşrin 1935, s. 82. 1929 yılında 156 olan orman yangını, 1931’de 200, 1932’de 91, 1933’te 96 ve 1934’te ise 50 civarında yer almıştır. “Orman Yangınlarına Dikkat Edelim”, ... s. 82; Ormanlarla ilgili uygulanan kanuni müeyyidelerin yangınları önleyecek nitelikte bulunmaması, yeni yaptırımların devreye sokulmasını zorunluluk haline getirmiştir. Bu konu ile ilgili bkz. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, “Orman Kanunları ve Son Yangınlar”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1945, s. 2; Orhan Camcı, “Milli Servetleri Tehdit eden Felaketler: Orman Yangınları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.185, Y.8, 20 Eylül 1947, s. 23.

12 On bin metrekairelik ya da on dönümlük alan ölçüsü birimidir.

13 Fikri Kozak, “Ormanlarımız Yanıyor”, *Ülkü*, C.6, S.12, Birinci Teşrin 1935, s. 110. Atatürk döneminde faydalanılan 25 kadar orman ürününden en önemlilerinin mazı, kitle, sumak yaprağı, defneyaprağı, salep, cehri, çöğen, harnup ve sığla yağı olduğunu 1931 yılında düzenlenen Birinci Ziraat Kongresine sunulan encümen raporundan anlıyoruz. Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, *1931 Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları*, Ankara, C.1, 1931, s. 167.

14 Ahmet Halil, “Orman Yangınları ve Önleme Çareleri”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1946, s. 2. Türkiye’de artan orman yangınlarına karşı tedbirin elden bırakılmaması hususunda Tarım Bakanlığı tarafından orman müdürlüklerine bir genelge gönderilmiştir. *Yeni Asır*, 31 Temmuz 1934, s. 3. İzmir valiliğinin ilçe ve nahiyelere gönderdiği orman yangınlarıyla ilgili uyarı yazısı için bkz. *Anadolu*, 11 Ağustos 1939, s. 2. İzmir’in Değirmendere civarı Cevizoğlu Çiftliğinde çıkan ve 12 saat süren yangında 8.000 çam ağacı yanmıştır. *Aydın*, 9 Ağustos 1939, s. 1. Sovyet Rusya’da 1937 yılı ve öncesinde 956 milyon hektar orman alanında meydana gelen yangınlarla mücadelede uçakların kullanılmasıyla ilgili ayrıntılar için bkz. “Orman Yangınlarıyla Mücadele”, *Yeni Sabah*, 1 Ağustos 1938, s. 7. Sovyet Rusya gibi ABD’de de yangınlar çıkmıştır. Aşırı sıcaklar nedeniyle Los Angeles’te çıkan orman yangınında 4 bin hektar alan yanmıştır. *Hakikat*, 14 Ağustos 1940, s. 3. Türkiye’nin çeşitli yörelerinde ortaya çıkan orman yangınlarıyla ilgili haberler için bkz. “İstanbul’da Dün İki Orman Yangını Oldu”, *Ulus*, 10 Ağustos 1939, s. 5; Kurtdoğan Köyünde Orman Yangını”, *Tan*, 11 Ağustos 1939, s. 2; “2000 Dönüm Orman Yandı”, *Vakit*, 7 Ağustos 1939, s. 8; “Orman Yangını”, *Milliyet*, 19 Ağustos 1930, s. 5.

Yangınların zararına rağmen ÷lkedeki ibreli ve yaprağını d÷ken ağaç t÷rleri Avrupa ve komşu ÷lkelere kıyasla zengin durumda yer almıştır.¹⁵ Bu bağlamda Türkiye’de yetişen ormanların %54,4’ünün ibreli, %45,6’sının da yapraklı ağaçlar grubunu oluşturduğu bilinen bir ger÷ek haline gelmiştir.¹⁶

Ağaç çeşitleri bakımından zengin olan ormanların korunması için yeni tedbirlere de ihtiyaç duyulduğu, 9 Temmuz 1945 tarihinde kabul edilen 4785 sayılı *Orman Kanununa Bazı Hükümler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*’un kabul edilmesinden anlaşılmaktadır. Bu suretle adı ge÷en kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kişi, köy, vakıf, özel idare, belediye ve kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlar devlete intikal etmiştir.¹⁷

Bu çalışmada; “Çok partili hayata ge÷iş döneminde orman ve ormancılık politikası nasıldır? Bu politikanın Türk ekonomisine olan etkileri nelerdir?” sorularına cevap aranmıştır. Bu dönemde Türkiye’de orman ve ormancılığın durumu; Cumhuriyet Arşivi Belgeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, kanunlar ve tutanak dergileri, *T.C. Resmî Gazete*, istatistik yıllıkları, dönemin tarım ve ekonomi dergileriyle gazeteler gibi birincil kaynaklarından yararlanılarak tarih metodolojisi kapsamında incelenmeye gayret edilmiştir. Sayısal veri ve tablolar makalenin esasını teşkil ederken incelemelerde güvenilir sonuçlara varmanın ölçülebilir bilgiler yoluyla gerçekleştirilebileceği düşün÷lmüştür.

-
- 15 Ali Kemal Yiğitoğlu, “Türkiye Ormanlarının Ağaç Nevileri Bakımından Kıymeti”, *Dönüm*, S.29, İkinci Teşrin 1934, s. 212; Cumhuriyetin ilk yıllarından II. Dünya Savaşı ortalarına kadar Türk ormancılığı hakkında bilgi almak için bkz. DPT, *Ormancılık*, Ankara, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 1995, s. 6. Toptancıların stokçuluğu nedeniyle odun fiyatlarının yükselmesi hakkındaki makale için bkz. “Odun İhtikâr”, *Vatan*, 8 Ağustos 1941, s. 1. Tarım Bakanı Muhlis Erkmn’le Orman Genel Müdürü Fahri Bük’ün Karabük Orman İşletmesini ziyaretıyla ilgili bilgiler için bkz. *Haber*, 14 Ağustos 1939, s. 2.
- 16 Ali Kemal Yiğitoğlu, “Türkiye Ormanlarının Ağaç Nevileri ve Dağılışları”, *Dönüm*, S.30, Birinci Kanun 1934, s. 256. Seyhan Orman Çevirge Müdürlüğünün orman mamulleri satış ilanı için bkz. *Bugün*, 15 Temmuz 1941, s. 4. Orman ağaçlarının yaprak ve çiçeklerinden nasıl faydalanılacağıyla ilgili bilgi almak için bkz. Adnan Berkel, *Orman Mahsullerinden Faydalanma Bilgisi*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğu Yayınları, Osmanbey Matbaası, 1948, s. 171-176.
- 17 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.7, C.27, 09.07.1945, s. 816; *T.C. Resmî Gazete*, S.6056, 13 Temmuz 1945; Suphi Benli, “İdareci Gözüyle Orman Davamız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.221, Y.10, 15 Mart 1949, s. 9; Hüseyin Ayaz, *Türkiye Ormancılığında 4785 Sayılı Yasanın Uygulanması ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2004, s. 49. Ormanların fertlerin değil de devletin tekelinde bulunmasının gerekliliği ile ilgili makale için bkz. Ali Naci Karacan, “Ormanları Fertlere Brakamayız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.253, Y.11, 12 Temmuz 1950, s. 4.

Döneme ait belli başlı araştırmalar ve bunların değerlendirilmesi ise şöyledir:

Hüseyin Ayaz’ın 2004’te ele aldığı Türkiye *Ormancılığında 4785 Sayılı Yasanın Uygulanması ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma, (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)* adlı doktora tezinde, orman kadastro yapılan 66 yerde gerçekleştirilen anket uygulamasında mülkiyet uyuşmazlığının boyutu ve 1785 sayılı yasanın bu uyuşmazlık üzerine etkileri ortaya konulmuştur.

Ahmet Tolunay’ın 1998’de hazırladığı *Sosyal Ormancılık ve Türkiye Açısından Önemi* adlı doktora tezinde; sosyal ormancılık kavramı üzerinde durularak bu kavramın Türkiye’deki uygulamalarına yer verilmiştir. Araştırmada teorik analiz ve vaka çalışması olarak Türk ve dünya ormancılığı da ele alınmıştır.

Erhan Kılıç’ın 2020’de hazırladığı *Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Ağaç Bayramları* adlı yüksek lisans tezinde, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinden başlayıp Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren devam eden ağaç bayramlarının tarihsel gelişimi ele alınmıştır.

Mehmet Gökhan Polatoğlu’nun 2021’de yayımladığı “Türkiye’de 1923-1945 Döneminde Uygulanan Ormancılık Politikaları” adlı makalesinde, Cumhuriyet’in ilanından II. Dünya Savaşı sonuna kadar Türkiye’deki ormancılık politikalarına yer verilmiştir.

Ancak bu çalışmalarda verilen bilgilerin içerik bakımından yeterli olmayışı ve çok partili hayata geçiş dönemiyle de örtüşmeyişi literatür boşluğunu meydana getirmiştir. Bu dönemle ilgili birkaç lisansüstü tez, makale ve kitap türü dışında yeterli ilmi çalışmanın bulunmaması ve birinci elden kaynaklara da ihtiyaç ölçüsünce başvurulmaması büyük bir eksiklik olarak görülmektedir.

Netice itibarıyla çok partili hayata geçiş dönemiyle ilgili çeşitli konulara temas edilmesine rağmen orman ve ormancılık politikasına yönelik ilmi bir çalışmanın yapılamaması, bu makalenin ele alınmasının başlıca nedeni olmuştur. Adı geçen politikanın Türk ekonomisinde de önemli bir yerinin bulunması, çok partili hayata geçiş döneminde orman ve ormancılık politikası hakkındaki çalışmanın ele alınmasını zorunlu hale getirmiştir.

1. Orman ve Ormancılık Hakkındaki Kanuni Dzenlemeler

Çok partili hayata geçiş döneminde orman ve ormancılık hakkında birçok kanuni düzenlemeye gidildiği görölmektedir. Bunlardan ilki 3 Haziran 1946 tarih ve 4914 sayılı *Orman Kanununa Ek 3444 Sayılı Kanunun 7. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun*'dur. Bu kanunla 13 Haziran 1938'de kabul edilen 3444 sayılı yasanın 7. maddesi¹⁸ aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: Devlet Orman İşletmeleri tarafından çalıştırılacak ormanlarla bunların döner sermayesine yönelik faaliyetleri, Genel Muhasebe, Artırma, Eksiltme ve İhale kanunlarına bağlı olmayıp Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslara ve ticari gereklere göre yürütölür. Bu işletmelere ilişkin hesap dönemi, takvim yılı olup bunların merkezce yapılacak genel ve işletme bilançosu, kesin hesaplarla birlikte, yılsonundan itibaren 7 ay içinde Sayıştay'a verilir. Sayıştay ise incelemelerini bu işletmelerin mevzuat, özelliik ve ticari icaplarına göre yerine getirir.¹⁹

Orman ve ormancılıkla ilgili yapılan yasal düzenlemelerden birisi de 5 Haziran 1946 tarih ve 4920 sayılı *Devlet Orman İşletmelerinin Bazı Vergilerden Muaf Tutulması Hakkında Kanun*'dur. Bu kanunun birinci maddesiyle Orman Genel Müdürlüğü'ne²⁰ ait ağaç topluluklarının içi ve dışında kira ile tutulanlar hariç sahip olunan veya yararlanılan toprak, yapı ve tesisler; arazi, bina, iktisadi buhran ve müdafaa vergilerinden muaf tutulmuştur.²¹

18 3444 sayılı *Orman Kanununa Ek Kanun*'un 7. maddesi için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.5, C.18, 13.06.1938, s. 827; *T.C. Resmî Gazete*, S.3943, 25 Haziran 1938.

19 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.7, C.28, 03.06.1946, s. 719; *T.C. Resmî Gazete*, S.6328, 8 Haziran 1946. Ormancılıkta muhasebe işlerinin önemiyle ilgili bilgi almak için bkz. Bedi Omay, "Ormancılığımızın İnkışafı İçin Muhasebe İşlerine Kıymet Vermelidir", *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.8, 1 Temmuz 1947, s. 7, 21.

20 Çok partili hayata geçiş döneminde Orman Genel Müdürlüğü'ne bütçeden her yıl düzenli ödenekler tahsis edilmiştir. Buna ilaveten zaman zaman ilgili bütçelerde değişiklik yapılması için de 5105, 5106, 5136, 5275, 5276, 5296, 5315 ve 5496 sayılı kanunlar yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.29, 18.06.1947, s. 767; *T.C. Resmî Gazete*, S.6641, 25 Haziran 1947; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.29, 18.06.1947, s. 768; *T.C. Resmî Gazete*, S.6641, 25 Haziran 1947; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.30, 19.12.1947, s. 32; *T.C. Resmî Gazete*, S.6787, 23 Aralık 1947; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 20.12.1948, s. 41; *T.C. Resmî Gazete*, S.7088, 24 Aralık 1948; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 20.12.1948, s. 42; *T.C. Resmî Gazete*, S.7088, 24 Aralık 1948; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 29.12.1948, s. 75; *T.C. Resmî Gazete*, S.7094, 31 Aralık 1948; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 28.01.1949, s. 102; *T.C. Resmî Gazete*, S.7119, 31 Ocak 1949; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 28.12.1949, s. 335-337; *T.C. Resmî Gazete*, S.7394, 31 Aralık 1949.

21 Bedi Omay, "Orman Vergisini Kaldıran 4920 Sayılı Kanuna Göre Ormancılığımızın İstikbalı", *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.158, Y.7, 18 Temmuz 1946, s. 10; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.7, C.28, 05.06.1946, s. 738; *T.C. Resmî Gazete*, S.6332, 13 Haziran 1946. Çok partili hayata geçiş döneminde Orman Genel Müdürlüğü'nün 1941, 1942, 1943 ve 1944 bütçe yılları kesin hesap kanunu düzenlemelerine de gidilmiştir. Bu düzenlemelerden olan 5039, 5196, 5466, 5532 sayılı kanunlar için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.29, 14.04.1947, s. 621-623; *T.C. Resmî Gazete*, S.6590, 24 Nisan 1947; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.30, 30.04.1948, s. 558-560; *T.C. Resmî Gazete*, S.6901, 8 Mayıs 1948; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 21.12.1949, s. 116-118; *T.C. Resmî Gazete*, S.7391, 28 Aralık 1949; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 11.02.1950, s. 455-457; *T.C. Resmî Gazete*, S.7434, 16 şubat 1950.

Kanunun ikinci maddesiyle 2395 sayılı *Kazanç Vergisi Kanunu*'nun 8. maddesinin birinci bendi ile 33. madde ve 74. maddesinin B fıkrasının hükümleri, Devlet Orman İşletmeleri'ne karşı yüklenmelerde bulunanlara geçerli olmamıştır. Bu yüklenme işlerinde *Kazanç Vergisi Kanunu*'nun genel hükümleri uygulanmıştır. Kanunun üçüncü maddesiyle de orman işletmelerinin dikim, kesim, tomruk, imalat, ölçme, nakliyat, yol, köprü, su, temizlik ve kökleme icraatlarında bulunanlarla odun, kömür imali ve taşıma faaliyetlerinde yer alan işçilerin gündelikleri her çeşit vergiden muaf tutulmuştur.²²

1949 yılına gelindiğinde 31 Mayıs 1949 tarih ve 5409 sayılı *Vakıf Memba Suları ile Orman ve Zeytinliklerin İşletilmesi Hakkındaki 3913 Sayılı Kanunun*²³ Birinci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla Vakıflar Genel Müdürlüğüne idare edilen memba suyu, zeytinlik, narenciye ve meyve bahçelerinin ticari esaslar kapsamında işletilmesi için 2762 sayılı yasa gereğince tahsil edilen taviz bedellerinden 1.500.000 liraya kadar döner sermaye tahsisine adı geçen genel müdürlük yetkili kılınmıştır.²⁴

1950 yılının başlarında ise 24 Mart 1950 ve 5653 sayılı *Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun* yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla 3116 sayılı *Orman Kanunu*'nun 1, 3, 5, 12, 17, 18, 19, 21, 25, 33, 35, 36, 37, 39, 42, 43, 81, 86, 88, 98, 99, 104, 105, 107, 109, 113,114, 115,116, 118, 120, 125, 127, 128 ve 129. maddeleri değişikliğe uğramıştır.²⁵

-
- 22 2395 sayılı *Kazanç Vergisi Kanunu*'nun 8, 33 ve 74. maddeleri için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.4, C.13, 22.03.1934, s. 119, 129, 141-142; *T.C. Resmî Gazete*, S.2662, 25 Mart 1934. Orman yollarının inşa edilmesinde projelerin önemiyle ilgili ayrıntılı bilgi almak için bkz. Georg Auerochs, *Orman Yolları Pratik, Proje ve İnşaatı Metotları*, Ankara, çev. Sırrı Sunal, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Çankaya Matbaası, 1947, s. 1-48. Ayrıca orman ağaç köprülerinin inşası ve teknik durumu ile ilgili bilgi almak için bkz. Ferit Çıkmışoğlu, *Ormanda Ağaç Köprüleri*, Ormanlık İnşaat Serisi, C.3, İstanbul, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ticaret Dünyası Basımevi, 1947, s. 1-299.
- 23 21 Ağustos 1940'ta kabul edilen 3913 sayılı *Vakıf Memba Sularıyla Orman ve Zeytinliklerin İşletilmesi Hakkında Kanun*'un birinci maddesi için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.6, C.21, 21.08.1940, s. 1108; *T.C. Resmî Gazete*, S.4598, 27 Ağustos 1940.
- 24 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 31.05.1949, s. 725; *T.C. Resmî Gazete*, S.7224, 4 Haziran 1949. 2762 sayılı *Vakıflar Kanunu* için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.5, C.15, 05.06.1935, s. 519-526; *T.C. Resmî Gazete*, S.3027, 13 Haziran 1935. 5409 sayılı *Kanun*'un kabul edilmesinden sonra 1 Mart 1950'de 5568 sayılı *Devlet Orman İşletmelerince ve Kereste Fabrikalarının Yapılmış Olan Harcamalara Ait 1945-1946 Takvim Yılı Bilançosu ile Kâr ve Zarar Hesabının Onanması Hakkında Kanun* yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla Devlet Orman İşletmeleri ile kereste fabrikalarının 4914 sayılı *Kanuna* göre yapılan ilişik cetvelde gösterilen harcamalarına ait 1945-1946 takvim yılı bilançosu ile kâr ve zarar hesabı onanmıştır. Bu cetvel için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 01.03.1950, s. 1082-1090; *T.C. Resmî Gazete*, S.7449, 6 Mart 1950.
- 25 3116 sayılı *Orman Kanunu*'nun değiştirilen maddeleri için bkz. *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 24.03.1950, s. 1384-1393; *T.C. Resmî Gazete*, S.7473, 3 Nisan 1950. 3116 sayılı *Orman Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı* için bkz. *BCA*, 30-18-1-2/119-34-19, 09.05.1949.

Aynı tarihte 5658 sayılı *Orman Kanununa Bazı Maddeler Eklenmesine ve Bu Kanunun Birinci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Kanuna Ek Kanun* yürürlüğe girmiştir. Bu yasayla 9 Temmuz 1945 tarih ve 4785 sayılı kanunla devletleştirilmiş olup da bunlar içinde yer almayan; çevresi tarla, bağ, bahçe, özel orman, mera gibi alanlarla çevrili bulunmak kaydıyla köy, belediye tüzel kişiliklere ve gerçek kişilere ait ormanlar, istedikleri takdirde sahiplerine geri verilmiştir. İade edilecek ormanlardan, devletleştirme karşılığı ödenmemiş bulunanlar bir işleme tabi tutulmaksızın sahiplerine intikal ederken müracaatları üzerine keyfiyet, Orman İdaresince kendilerine yazılı olarak bildirilmiştir.²⁶

Yine aynı tarihte kabul edilen 5659 sayılı *Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu* 'nun birinci maddesiyle Ankara'da Tarım Bakanlığı'na bağlı tüzel kişiliği sahip Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü tesis edilmiştir.²⁷ Kanunun ikinci maddesiyle adı geçen kurum, bir müdür ve yardımcısının idaresi altında umumi ziraat; bağ, bahçe kültürleri ve ağaçlandırma; hayvancılık ve hayvanat bahçesi; ziraat sanatları; ticaret, idare ve levazım; hesap işleri şeflikleriyle hukuk işleri²⁸ servisinden meydana gelmiştir. Müdürlüğün ticari faaliyeti işletmeden elde edilen mahsullerin veya bunların Ziraat Sanatları bölümünde değerlendirilenleriyle sınırlı kalmıştır. Gerekli durumlarda müdürlüğün, Tarım Bakanlığı'na bağlı kurum ve çiftliklerin elde ettiği veya değerlendirdiği ürünlerden alıp satmasına da yetki verilebilmiştir. Bu müdürlüğün ziraat sanatları konusuna giren faaliyetlerde değerlendirilmek üzere dışardan yapabileceği satın alıma yönelik esaslar, Maliye ve Tarım bakanlıklarınca belirlenmiştir.

Üçüncü madde ile sermayesi 7.500.000 lira olan Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü'nün bu sermayesi, aşağıda yazılı kaynaklardan şöyle temin edilebilmiştir:

1. Bu kanunun geçici birinci maddesince müdürlüğe devredileceklerden borçlar düşüldükten sonra kalan kısımlar
2. Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü'nün ödenmiş döner sermayesinden verilecek 1.000.000 liralık tutar

26 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 24.03.1950, s. 1411; *T.C. Resmî Gazete*, S.7471, 31 Mart 1950.

27 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 24.03.1950, s. 1412; *T.C. Resmî Gazete*, S.7472, 1 Nisan 1950. Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü'nün memur ve hizmetli kadroların da 1 Nisan 1950 tarihi itibarıyla onanması, 8 Nisan 1950'de Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Bu kadroların sayı, derece, memuriyet unvanı ve maaşları için bkz. *BCA*, 30-18-1-2/122-32-1, 08.04.1950.

28 Münhal bulunan Orman Genel Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği'ne Maliye Bakanlığı Merkez Hazine Avukatı Ertuğrul Sivrihasarlı atanmıştır. Konu ile ilgili ayrıntı için bkz. *BCA*, 30-11-1-0/206-20-2, 13.07.1949.

3. Sermayenin yıllık net gelirinden dördüncü maddedeki kısım ayrıldıktan sonra kalan miktar
4. Gerekli durumlarda genel bütçeden verilecek paralar

2. Orman ve Ormancılıkla İlgili Faaliyetler

Çok partili hayata geçiş döneminin ağaç ve ağaç topluluklarıyla ilgili yapılan çalışmalarında Devlet Orman İşletmeleri’nin başı çektiği görülmektedir. 1946 yılı başlarına kadar ülkenin çeşitli yörelerinde 130’u bulan sayısıyla bu işletmeler, köy ve köylüleri kalkındırmada önemli bir vasıta olarak kabul edilmiştir.²⁹

Bataklıkların ağaçlandırma yoluyla kurutulması, ormanlarda çalışan köylüye ucuz kereste verilerek evlerini yeniden yapmalarını sağlama, köyleri kalkındırmada önemli faaliyetler arasında yer almıştır. Fabrika ve sanayi müesseseleri şehirleri nasıl kalkındırırsa Devlet Orman İşletmelerinin de köyleri öyle kalkındıracağı öngörülmüştür.³⁰

Bu dönemde köylerin kalkındırılması ve ormancılığın planlı bir şekilde yürütülmesi, zararlılarla mücadele konusuna da özen gösterilmesini zorunlu kılmıştır. 1945 yılında Büyükada’da başlayan mücadele sonucunda çamlara zarar veren böcekler temizlenmiştir. Yine aynı yılda Artvin ve Giresun’da ladin ağaçlarına zarar veren ve ips adı da verilen kabuk böcekleriyle yapılan mücadeleyle 25.000 liralık ödenek tahsis edilmiştir.³¹

Öte yandan ormanların binlerce hektar arazi üzerine yayılması ve bu alanlardaki servetten yararlanmanın birkaç insan ömrü kadar uzun olması, işletme esaslarını tespit ederek planlamayı zorunlu hale getirmiştir ki bu durum amenajmanın teşkil edilmesinin önünü açmıştır.³²

Amenajmanın önem kazandığı bir süreçte Tarım Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu; Marmara, Trakya, Ege ve Kuzey Anadolu orman işletmelerinin müfettiş ve müdürleriyle 1946 yılı başlarında bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda; ülkede aydın kişilerin

29 Kadri Yaprak, “Ekonomik Bakımdan Türkiye’de Hususi Ormanlar”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.182, Y.8, 21 Temmuz 1947, s. 18. Köylüleri kalkındırmada önemli bir vasıta olan Orman İşletmelerinden zaman zaman halkın başkente şikâyetleri de olmuştur. Bunlardan biri de Şile’li köylülerin Başbakan Hasan Saka’ya çektikleri telgrafla yaptığı serzeniştir. Bu serzeniş için bkz. *BCA*, 30-1-0-0/17-97-13, 02.06.1948.

30 M. Ali Gökberk, “Kalkınmaya Köyden Başlamalıyız”, *Köy Postası*, S.34-35, Mart 1937, s. 11. Köylerin kalkındırılmasında mesken buhranının giderilmesi öncelikli hedef olarak kabul edilmiştir. Bu buhranla ilgili bilgi almak, ağaç ve ormana aşırı biçimde yüklenmenin nedenlerini öğrenmek için bkz. Zeki Sertmetoğlu, “Ormanlarımız ve Köy Evleri”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.179, Y.8, 8 Haziran 1947, s. 7, 22.

31 *TBMM Tutanak Dergisi*, 1946 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.7, T.3, C. 20, 28.12.1945, s. 7-8.

32 A. M. Röhrli, *Orman Amenajmanı*, İstanbul, çev. Kemal Savaş, Ziraat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğü Yayınları, Hüsniyatı Basımevi, 1945, s. 7.

orman ve ormancılığın değerini anlamasının önemli bir kazanım olduğu, ağaç topluluklarının emanet edilebileceği 1.000 kadar mühendisin yetiştirilip 997'sinin göreve başladığı, 2.000 koruma memurunun ise eğitimlerini sürdürdüğu ileri sürülmüştür.³³

Ormanlarda mühendis ve koruma memurları sayısının artmasına paralel olarak müfettiş ve müfettişlerin yaptığı soruştırma sayısı da artmıştır. 1946'da Genel Müdürlüğe intikal eden 686 soruştırma dosyasına bir önceki yıldan 334 dosyanın da ilavesiyle soruştırma adedi 1.020'ye ulaşmıştır. Aynı yıla kadar 15 olan müfettiş sayısına 29 müfettiş ve 10 müfettiş yardımcısının da iştirakiyle toplam sayı müfettişlerde 44, yardımcılarında ise 10'a çıkmıştır. Bunlardan 32 müfettiş ve 6 müfettiş yardımcısının görevlerine başladığı tespit edilmiştir.³⁴

Soruştırma ve müfettiş sayılarının artmasında ülkenin ekseriyeti kıyı boyunca uzanan ve dağınık vaziyette bulunan orman alanlarının etkili olduğu bilinmektedir. Bu alanlardan biri de Çanakkale kıyılarıdır. Ezine'den itibaren geniş palamut ormanları ve zeytinlikler yer alırken Biga'da 38.000 hektar orman alanının %2'si kuru, %17'si baltalık, %81'i ise bozuk durumdadır. Aynı vilayete bağlı Lâpseki'nin 47.500 hektar olan orman sahasının 440 hektarı kuru-kızılçam, 8.865 hektarı baltalık-meşelik, 17.000 hektarı ise makiden meydana gelmiştir.³⁵

-
- 33 Aslan Tufan Yazman, "Bir Hasbıhalden Yankılar: Ormancılığımızda Yeni Bir Ruh", *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.147, Y.7, 7 Şubat 1946, s. 1, 8. Ormancılığın gelişiminde mühendislerin yetiştirilmesi önemli bir kazanım görülürken, zarara uğramasında ise en büyük payın keçilere ait olduğu kabul edilmiştir. Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi almak için bkz. İbrahim Özkiraz, "Ormanlarımızın Genç Neslini Mahveden Kıl Keçisi", *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.153, Y.7, 1 Mayıs 1946, s. 5, 17-18. Çok partili hayata geçiş döneminde Doğu vilayetlerinden Erzurum'da, yetersiz haldeki ormanların yok edilmesi ve odun potansiyelinin tüketilmesini engellemek için en önemli kazanımın tortum şelalesinden elde edilecek elektrik enerjisi olduğu tespit edilmiştir. Bu konu ile ilgili makaleler için bkz. Kenan Ünal, "Dünya Cenneti", *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.153, Y.7, 1 Mayıs 1946, s. 8; Ahmet Halil, "Şark Meselesi ve Bir Şelale Şirketi Projesi", *Cumhuriyet*, 10 Mart 1946, s. 2.
- 34 *BCA*, 30-10-0/217-468-2, 21.05.1947. Savaş döneminin sonlarına doğru Orman Genel Müdürlüğü'ne Maliye Bakanlığı bütçesinden ödenekler de tahsis edilmiştir. 1945 yılının yedi aylık ödeneği olarak genel müdürlüğe tahsis edilen ödenek miktarı 1.020.833 liradır. *TBMM Tutanak Dergisi*, 1946 yılı Gider Bütçeleri, D.7, T.3, C.20, 17.12.1945, s. 152. Orman Genel Müdürlüğü'nün uhdesinde bulunan işletmelerin uyması icap eden çalışma esaslarını tespit eden 12 sayfalık bir broşürle ilgili harita için bkz. *BCA*, 30-1-0-0/80-506-2, 01.01.1948.
- 35 Nuri Alpay, "Çanakkale'de Orman, Tütün, Hububat, Dokuma, Hayvancılık ve Balıkçılık", *İktisadi Yürüyüş*, S.160, Y.7, 17 Ağustos 1946, s. 10. 1949 yılının ilk çeyreğinde Karabük ormanlarının Keltepe, Sağun, Meğri, Eğriova ve Kayadibi yaylaları hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz. Orhan Camcı, "Karabük Ormanlarında Bir Gezi", *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.222, Y.10, 30 Mart 1949, s. 9, 16.

Çanakkale merkez ilçelerindeki ormanlık alan 46.700 hektardır. Kirazlı Dağı, Aladağ, Ağı Dağı ve Kemerdere (Uludağ) başlıca orman bölgeleri arasında gelmiştir. 13.000 hektar olan baltalık alan, tamamen meşe ve az miktarda da kayından teşkil edilmiştir. Bir kısmı bozuk kuru kısmında ise kızılçamın yanı sıra bir miktar karaçam ve kayın yer almıştır.³⁶

Bayramiç’te 150.000 hektar orman alanının 5.000 hektarı çam korusu, kalanı ise baltalık ve muhafaza ormanlarından meydana gelmiştir. Karaağaç, kızılçam ile az miktarda köknar ve kestaneden meydana gelen ağaç çeşitlerinden yılda 3.000 metreküp kereste imal edilmiştir. Piyasada Kazdağı Çırası olarak bilinen ve İstanbul’da da rağbet gören çıranın yıllık üretim miktarı 250 tondur.³⁷

Ülkenin doğal zenginliği konumunda bulunan bu ormanların yeterli düzeyde korunamaması, tahrip edilme sürecini hızlandırmıştır. 1926’dan 1946’ya kadar olan 20 yıllık dönemde Antalya çevresinde baltalık ormanlarda %13, koruluklarda ise %78 oranında azalma tespit edildiği, bu çevrelerde yapılan amenajman planlarından anlaşılmaktadır.³⁸

Bu sebeple ormanların korunması için yapılan yasal düzenlemeler ile bunların uygulanmasının zorunluluğu hükümet programlarında yer almıştır. 14 Ağustos 1946’da Başbakan Recep Peker tarafından açıklanan hükümet programına göre *Orman Kanunu*’nun amacına bağlı kalınması ve bu kanunun uygulama şekil ve yöntemlerinden meydana gelecek zorlukları ortadan kaldırıp devlet işletmeciliği sınırlarını belirleyecek ve ağaç ürünleri fiyatlarında ucuzluğu temin edecek önlemler alınacaktır. Bu bağlamda köylünün yakacak ve yapı ihtiyaçları da ucuz temin edilecektir. Halkın odun, kömür faaliyetiyle uğraşılırken orman işletmesi, tomruk hazırlama ve satışıyla ilgilenecek; diğer işler, olağanüstü durumlar dışında özel teşebbüse bırakılacaktır. Ayrıca orman köylüleriyle bunların nakil vasıtalarına çalışma imkânı da temin edilecektir.³⁹

36 Nuri Alpay, “Çanakkale’de Orman, Tütün, Hububat, Dokuma, Hayvancılık ve Balıkçılık”, s. 10. İngiltere’de orman yetiştirme çalışmaları ve bu çalışmaların Türkiye ile karşılaştırılması bilgileri için bkz. M. Zekai Bayer, “İngiltere’de ve Memleketimizde Yeni Orman Yetiştirilmesi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.12, S.269, Y.12, 15 Mart 1951, s. 18, 24.

37 Nuri Alpay, “Çanakkale’de Orman, Tütün, Hububat, Dokuma, Hayvancılık ve Balıkçılık”, s. 10. Ülkede Okaliptüs ağaçlanmasını yaygın hale getirmek ve orman kurma görevini yerine getirmek üzere Kıbrıs’a gönderilecek Dr. Fuad Adalı’ya gündelik verilmesi, 21 Mart 1946 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında kabul edilmiştir. *BCA*, 30-18-1-2/110-21-16, 21.03.1946. FAO’nun 7-20 Temmuz 1949 tarihleri arasında Helsinki’de yapacağı III. Dünya Ormancılık Kongresine Yüksek Orman Mühendisi Fuat Adalının katılarak kendisine gündelik verilmesi, 13 Haziran 1949 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında kararlaştırılmıştır. *BCA*, 30-18-1-2/119-47-6, 13.06.1949.

38 İ. Selçuk Çakıroğlu, “Orman Kanunu Hakkında Düşünceler”, *Bülten*, S.13, Y.1, 15 Eylül 1956, s. 2.

39 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.0, C.1, 14.08.1946, s. 32. Bu dönemde ormancılık alanında eğitim almayanların işletmelere müdür ve müfettiş tayin edilmeleri de tartışılma konusu olmuştur. Bu konu ile ilgili bkz. Hüseyin Dedegil, “Semih Ayverdi’ye Cevap: Orman İşletmeleri Müdürleri ve Müfettişlerinin Ormancılık Tahsili Yapmayanlardan Tayini Uygun mudur?”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.220, Y.10, 28 Şubat 1949, s. 18-19; Samih Erkin, “Yeni Genel Müdür Faruk Şeker’in Dikkat Nazarına: Teşkilat Hakkında Temenniler”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.210, Y.9, 29 Ekim 1948, s. 10, 14.

Peker'e göre orman vasfi taşımayan fundalık kaplı alanların pratik yöntemlerle sınırlandırılmasıyla keçi sorununa çare aranacak, buna imkn bulunamayan ve ağalıklara zarar veren yerlerde ise ayrıca çalışılacaktır.⁴⁰

14 Ağustos 1946 tarihli hükümet programının yrrle konulmasından birkaç ay sonra Tarım Bakanlığı'nın ormanlarla ilgili yapacağı yenilikler ise şöyle tespit edilmiştir:

1. Uygulamadan kaynaklanan zorlukları ortadan kaldırmak
2. Devlet orman işletmeciliğinin sınırlarını belirlemek⁴¹
3. Orman rnlerinin maliyet ve satış fiyatında ucuzluğa gitmek⁴²

Orman Kanunu'nun uygulanmasında ortaya çıkan glukleri gidermek amacıyla da şu iki nleme müracaat edilmiştir:⁴³

1. Devlet Orman İşletmeleri'nin köylü ile olan münasebetlerini yeniden düzenlemek
2. Orman İdaresi ile devlet kurumları arasındaki ilişkileri düzenlemek

Orman Genel Müdürü Mazhar Diker uygulamada yaşanan zorlukları şu şekilde gidermeye çalışmıştır:⁴⁴

1. *Orman Kanunu*'na göre köylünün ihtiyaı olan odun ve kereste, işletmelerin stoklarından kesim ve taşıma bedeli ödeyerek temin edilebileceği gibi müsaade edilen yerlerden kesimle de elde edilebilir.

2. Ağaç kesiminin yasak oluşu nedeniyle geçimini sağlayan köylülere orman işletmelerinden ucuzca odun tedarik edip satma kolaylığı sağlanmıştır.

40 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.0, C.1, 14.08.1946, s. 32. Ayancık merkezde 30 yıl süre ve 500 TL sermaye ile *Ayancık Devlet Orman İşletmesi Memur ve İşçileri İstihlak Kooperatifi*'nin kurulmasına 11.01.1946'da Bakanlar Kurulunca izin verilmiştir. *BCA*, 30-18-1-2/109-79-20, 11.01.1946.

41 Orman işletmeciliğinde üretim özellikleri hakkında bilgi almak için bkz. Kadri Yaprak, "Ekonomik Bakımdan Orman İşletmeciliğinin Karakteri", *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.7, 1 Temmuz 1947, s. 12, 15-16.

42 Aslan Tufan Yazman, "Ormancılığımızın Yneldeği Yeni İstikamet", *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.167, Y.7, 4 Aralık 1946, s. 1.

43 Aslan Tufan Yazman, "Ormancılığımızın Yneldeği Yeni İstikamet", s. 1. Ormanların balta ve çeşitli unsurların tahribinden korunması için 1950 yılından sonra da kanun tasarıları hazırlanarak tartışmaları yapılmıştır. Bu konu ile ilgili bkz. "Tarım Bakanının Yeni Orman Kanunu Tasarısı Hakkında Mecmuamıza Verdiği Beyanat", *İktisadi Yürüyüş*, C.12, S.270, Y.12, 31 Mart 1951, s. 4, 24; Mehmet ster, "Yeni Orman Kanunu Tasarısı Münasebetiyle Orman Davamız", *İktisadi Yürüyüş*, C.12, S.271, Y.12, 15 Nisan 1951, s. 8.

44 Aslan Tufan Yazman, "Ormancılığımızın Yneldeği Yeni İstikamet", s. 1.

3. Şehir ve kasalarda odun satışından vazgeçen Orman İdaresi; bu satışı belediye, kurum ve tek elde toplamak şartıyla şahıslara devretmiştir.⁴⁵

Bu arada çok partili hayata geçiş döneminde Türkiye’nin takriben %10’unun ormanlık alanlarla kaplı bulunması, bu sahaların yetersizliğinin önemli bir kanıtı olarak değerlendirilmiştir. Bir ülkenin kendi ihtiyacını karşılayabilmesi için orman varlığının %25-30 civarında bulunması, dış ülkelere ihracat yapabilmesi için de %30’un üzerine çıkması gerekli görülmüştür.⁴⁶ Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) heyetinin raporuna göre ormanlar mahsul, iklim şartlarının değişikliği ve toprak bakımından ülke ihtiyacını karşılamamanın gerisinde kalarak tahrip edilmiştir.⁴⁷

Ağaç topluluklarının tahrip edilmesinde yol sorununun da etkili olduğu bilinmektedir. Ormanların geliştirilip yararlanılmasında uzak mesafelere kadar olan yolların yapımı gerekli görülmüştür. Bu doğal zenginliklerin içlerine kadar girilememesi, köylünün ilkel araçlarla en yakın ormanlardan aşırı biçimde faydalanıp bunları baltalık haline getirmesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Kısaca rasyonel nakliyat şebekesinin kurulamayışı, hem yüzbinlerce metreküp ağaç servetinin çürüyüp gitmesine hem de yakın ormanların tahribine yol açmıştır.⁴⁸ Bu nedenle orman içi köyleri verimli topraklara götürecek bir karar alınmadıkça köy kalkınması, yurdu güzelleştirerek imar etme ve orman siyasetinden bahsetmenin gereksiz olduğu düşünülmüştür.⁴⁹

Ağaçlık alanların korunması için bir yandan orman içi köylerin nakledilmesi zaruri görülürken öbür yandan yangınlarla mücadelede gerekli tedbirlerin alınmasına ihtiyaç

45 Orman Genel Müdürü Mazhar Diker, 21 Kasım 1946 gecesi Ankara Radyosu’nda *Orman Kanunu* gereğince Recep Peker Hükümeti beyannamesine göre orman işlerinde alınmış tedbirleri maddeler halinde sıralamıştır. Bu tedbirler için bkz. “Son Gelişmeler Hakkında Profesör Mazhar Diker’in Yaptığı Konuşma”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.167, Y.7, 4 Aralık 1946, s. 3-4. Ağaçların kesmeden veya keserek yaşlarını bulmak için bkz. Mazhar Diker, *Ağaç ve Odun Ölçme Bilgisi*, İstanbul, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 1946, s. 154-156.

46 Mecit Çelikbaş, “Türkiye Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.186, Y.8, 7 Ekim 1947, s. 3; Niyazi Okay, “Bir Türlü Esası Tespit Edilemeyen Orman Davamızın Özü Ağaç Dikmektir”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.233, Y.10, 20 Eylül 1949, s. 20; Orhan Camcı, “Hususi Teşebbüs Ormancılık Yapabilir mi?”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.253, Y.11, 12 Temmuz 1950, s. 8.

47 “Türkiye’de Ziraat, Orman ve Balıkçılık ve Bunlarla İlgili İşler”, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası, İktisat Dairesinin Hazırladığı Raporun Tam Metni-IV, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.249, Y.11, 21 Mayıs 1950, s. 20. Demokrat Parti döneminde de orman ve ormancılıkla ilgili çeşitli raporlar hazırlanmıştır. Bu raporlardan biri de Orman Fakültesi tarafından düzenlenen rapordur. Raporun ayrıntısı için bkz. “Orman Fakültesinin Raporu”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.261, Y.11, 15 Kasım 1950, s. 9.

48 Orhan Camcı, “Ormanlarımızdan Faydalanma Yolları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.198, Y.7, 16 Nisan 1948, s. 14. Sinop- Gerze yolu köprüleri inşasında görevli Yüksek Mühendis Sami Benlisu tarafından ormanların geliştirilmesi yönünde iç iskânın lüzumuna dair Cumhurbaşkanlığı’na gönderilen yazı hakkında bilgi almak için bkz. *BCA*, 30-10-0-0/183-265-22, 15.08.1949.

49 Hüseyin Çalık, “Boşa Giden Kuvvetlerimiz ve Heder Olan Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.235, Y.10, 25 Ekim 1949, s. 19.

duyulmuştur. Çok partili hayata geçiş döneminde alınan önlemler sayesinde orman yangınlarında düşüş yaşandığı bilinmektedir. 1947 yılının yaz aylarında meydana gelen yangınların 1946'ya göre azaldığı; 1.023 olan yangın sayısının 704'e, 125.115 hektar olan yanan alanın 41.144 hektara düşmesinden anlaşılmaktadır. 13 Nisan 1948 tarihinde Devlet Orman İşletmesi Müdürlüğü ile valiliklere Tarım Bakanı Tahsin Coşkan tarafından gönderilen 30.04.1947 tarih ve 21000/97 ve 1/1122-7/101 sayılı bir genelgede, çıkan yangınların önlenmesi ve söndürülmesi için yerel tedbirlerin alınması istenmektedir. Bu tedbirlerin başında ilgili birimlerin seferber edilmesi; köy ihtiyar heyetiyle halkın, ormanların faydaları ve yangınların önlenmesi konusunda bilgilendirilmesi gelmektedir.⁵⁰

Yangınların engellenmesinde yeni bekçi ve koruyucuların da hizmete alınmasına özen gösterilmiştir. 1948 yılı mevsimine yönelik olmak üzere ormanları yangınlardan korumak amacıyla 75 lira ücretle 686 bekçi; 90 lira ücretle 1.136 adet koruyucu göreve başlatılmıştır. Dahası bakım memurlarına verilmek üzere Afyon ve İstanbul depolarından yetkililer tarafından 5.000 adet 3'lü Fransız tüfeği teslim edilmiştir.⁵¹

Bekçi ve koruyucu istihdamının yanı sıra çıkan yangınları ivedilikle söndürebilmek amacıyla orman işletmelerinde gözetleme kulesi inşasına da önem verilmiştir. 1949 yılının sonuna kadar ormanlarda 121 kule ve 248 kulübe yaptırılırken 1950'de bu sayıya 32 kule ve 120 kulübe daha eklenmesi kararlaştırılmıştır.⁵²

50 "Orman Yangınları Hakkında Tamim", *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S.9, Y.2, Haziran 1948, s. 4. Orman yangınları DP'nin iktidara geldiği 1950 yılının mayısından itibaren ilk üç aylık sürecin tamamlanmasının hemen ardından ülkeyi tehdit etmeye başlamıştır. Çanakkale'nin Bayramiç ilçesi dağlarında 24 Ağustos 1950 tarihinde çıkan yangının 27 Ağustos'ta Edremit'in Narlı ve Altınoluk çevresine sirayet etmesiyle Üpınarlar bölgesindeki ormanlar tamamen yanmıştır. Üç gün üç gece süren yangın 29 Ağustos gecesi güçlükle söndürülebilmştir. Genişliği 30, derinliği 20 km olan bu yangında can ve mal kaybı yaşanmamasına rağmen 600 kilometrekarelik bir orman alanı mahvolmuştur. "Bayramiç Yangını Dün Gece Söndürülebildi", *Zafer*, 31 Ağustos 1950, s. 1. Tarım Bakanlığı'na bağlı Orman İşleri Genel Müdürlüğü 1948 yılının ocak ayı başlarında ülkenin çeşitli yerlerindeki 40 orman müfettişini Ankara'ya davet ederek 1947 yılı çalışmalarına dair vereceği direktif ve izahattan sonra hazırlanan teftiş planının tamamlanması ardından bu müfettişlerin bölgelerine dönmeleri öngörülmüştür. *Çiftçi*, C.3, S.28, Ocak 1948, s. 126. Bu orman müfettişlerinin görevlerine ait talimatlar için bkz. *BCA*, 30-10-0/201-373-6, 24.06.1946.

51 "Orman Genel Müdürlüğü Faaliyeti", *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S.10, Y.2, Temmuz 1948, s. 35. 1944-1946 yıllarında Orman Genel Müdürü olan Nazım Batur'un görevden istifa etmesiyle 1946'da onun yerine atanan Mazhar Diker 1948'e kadar görevini sürdürmüştür. Adı geçen şahısların görev değişikliği ve hizmet faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz. "Orman Genel Müdürlüğünde Değişiklik", *İktisadi Yürüyüş*, S.161, Y.7, 3 Eylül 1946, s. 3,14; "Orman İşleri Genel Müdürü İstifa Etti", *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1946, s. 1.

52 *TBMM Tutanak Dergisi*, 1950 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.8, T.4, C.24, 23.02.1950, s. 21; "Orman Yangınlarına Karşı Yeni Tesisler Yapılıyor", *Yeni İstanbul*, 11 Aralık 1949, s. 2. Bodrum Müdürlüğü Memurlarından Niyazi Kivılcım'ın orman yangınlarının söndürülmesinde uçakların kullanılmasının yasalaştırılmasıyla ilgili Başbakan Recep Peker'e gönderdiği yazının ayrıntısı için bkz. *BCA*, 30-1-0-0/80-504-10, 18.09.1946.

Öte yandan orman ve ormancılığın geliştirilmesi yönünde tavsiyelerini almak amacıyla yabancı uzmanlara da müracaat edilmiştir. Ormanlarda incelemelerde bulunmak üzere Türkiye’ye davet edilen İsveç Orman Teknik Araştırma Enstitüsü Profesörü Naslund, hazırladığı raporu Tarım Bakanlığı’na sunmuştur. Bu rapora göre ormancılığın geliştiği ülkelerde, yükseköğretim ile araştırma kurumları ayrı birim halinde örgütlenmiştir. Her iki alanın da önem arz etmesi, ayrı teşekkül olarak teşkilatlanmasını zorunlu kılmıştır. Kuzey Avrupa ülkelerinde bir orman yüksek mektebi veya fakültesinin hemen yanında araştırma enstitüsü de yer almıştır. Türkiye’de bu teşkilatın oluşturulmaması için makul bir neden görülmemektedir.⁵³

Ülkenin doğal zenginliklerinin geliştirilmesine yönelik yabancı uzmanların hazırladığı raporun yanı sıra *Orman Kanunu*’nda değişikliğe de ihtiyaç duyulmuştur. 24 Ocak 1949 tarihinde Başbakan Şemsettin Günaltay’ın açıkladığı hükümet programına göre *Orman Kanunu*’nun prensiplerini koruyacak ve halka kolaylık sağlayacak yasa tasarısı Meclis’e sunulacaktır.⁵⁴

Ormanların gelişimine yönelik yeni kanun tasarıları hazırlanmasına rağmen orman alan ve veriminde istenilen neticeye ulaşılamamıştır. Tarım Bakanı Cavit Oral’ın Orman Genel Müdürlüğü’nün 1949 yılı bütçe görüşmeleri esnasında verdiği bilgilere göre on buçuk milyon hektar civarında bulunan ormanlar ülke yüz ölçümünün %10-13’üne tekabül ederken bu oran Rusya’da %39, Yugoslavya’da %25, Romanya’da %21, Yunanistan’da %18,5 ve Bulgaristan’da ise %18 civarında yer almıştır. Bir hektarın verimi Türkiye’de yarım ile bir metreküp arasında değişirken başka ülkelerde bu verim üç metreküp bulmuştur.⁵⁵

Oral’a göre ülke ormanlarının kereste kapasitesi 500 bin, yakacak kapasitesi ise 2,5 milyon metreküp dolaylarındadır. Buna rağmen yakacak ihtiyacı 11 milyon, kereste ihtiyacı ise 2,5-3 milyon metreküp civarındadır. Ülkenin bu doğal zenginlikleriyle ihtiyaçlar arasında büyük farklar oluşması, ormanların gereksinimi karşılayamaması sonucunu

53 “Ormancılık Yükseköğretimi ve Orman Araştırmaları”, *Akşam*, 17 Haziran 1948, s. 3.

54 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.3, C.15, 24.01.1949, s. 164.

55 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.3, C.16, 27.02.1949, s. 890-900. Orman Genel Müdürlüğü’nün 1949 yılı ocak ayına ait bütçe kanunu tasarısı ve bütçe komisyonu raporu için bkz. *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.3, C.14, 29.12.1948, s. 387-388, 425-428.

ortaya koymuştur. Ormanların harita, amenajman plânu ve sınır sorunları da tamamlanamamıştır. 10,5 milyon hektar içinde ancak 3 milyon hektarın sınırları tespit edilebilmiştir. Bu doğal zenginliklerin yol, yangın kulesi, telefon ve bakım evlerine de ihtiyaç olmuştur.⁵⁶

Orman sorunlarında haşerelerin de yer alması bu alanda m¼cadeleyi gerekli kılmıştır. Hektar başına 7-8 lira harcamayla 1948 yılında 57.000, 1949'da 10.000 hektar orman sahası b¼ceklerden temizlenmiştir. Bu suretle Doğu Karadeniz ve Trakya çevrelerinde başlanan m¼cadelenin 1950 yılında da s¼rd¼r¼lmesi kararlaştırılmıştır.⁵⁷

İller	Y¼z ölç¼m (Hektar)	İller	Y¼z ölç¼m (Hektar)	İller	Y¼z ölç¼m (Hektar)
Afyonkarahisar	90.790	Erzincan	47.187	Manisa	402.507
Ağrı	-	Erzurum	61.827	Maraş	357.072
Amasya	73.572	Eskişehir	166.169	Mardin	139.506
Ankara	112.910	Gaziantep	90.633	Muğla	428.641
Antalya	585.110	Giresun	121.153	Muş	45.145
Aydın	166.163	G¼m¼řhane	66.024	Niğe	25.193
Balıkesir	285.342	Hakkâri	48.473	Ordu	51.718
Bilecik	88.166	Hatay	105.903	Rize	30.615
Bing¼l	99.384	Isparta	102.254	Samsun	303.146
Bitlis	78.957	İçel	442.257	Seyhan	473.410
Bolu	401.709	İstanbul	265.452	Siirt	97.997
Burdur	106.309	İzmir	253.271	Sinop	143.200
Bursa	255.759	Kars	36.092	Sivas	173.532
Çanakale	248.226	Kastamonu	252.788	Tekirdağ	68.800
Çankırı	83.366	Kayseri	1.653	Tokat	314.200
Çoruh	148.904	Kırklareli	216.116	Trabzon	44.539
Çorum	123.742	Kırşehir	15.965	Tunceli	100.445
Denizli	193.376	Kocaeli	269.447	Urfa	746
Diyarbakır	126.313	Konya	239.000	Van	3.395
Edirne	77.904	K¼tahya	358.168	Yozgat	108.128
Elâzığ	56.873	Malatya	250.010	Zonguldak	233.470
				Toplam	10.358.168

Tablo 1: T¼rkiye'de Ormanların Y¼z Ölç¼m¼ (1949)⁵⁸

56 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.3, C.16, 27.02.1949, s. 900. 1948 ve 1949 yılında T¼rkiye'de 10.492.000 hektar olan orman alanları 1950'ye gelindiğinde 10.418.000 hektara d¼řm¼řt¼r. DİE, *İstatistik G¼stergeler 1923-1990*, Ankara, Yayın No.1472, 1991, s. 152; DİE, *İstatistik G¼stergeler 1923-1995*, Ankara, Yayın No.1883, 1996, s. 129; DİE, *İstatistik G¼stergeler 1923-1998*, Ankara, Yayın No.2252, 2001, s. 185; DİE, *İstatistik G¼stergeler 1923-2002*, Ankara, Yayın No.2790, 2003, s. 181; T¼İK, *İstatistik G¼stergeler 1923-2003*, Ankara, Yayın No.0535, 2004, s. 181; T¼İK, *İstatistik G¼stergeler 1923-2005*, Ankara, Yayın No.3047, 2006, s. 186; T¼İK, *İstatistik G¼stergeler 1923-2006*, Ankara, Yayın No.3114, 2007, s. 194; T¼İK, *İstatistik G¼stergeler 1923-2007*, Ankara, Yayın No.3206, 2008, s. 194; T¼İK, *İstatistik G¼stergeler 1923-2013*, Ankara, Yayın No.4361, 2014, s. 172.

57 *TBMM Tutanak Dergisi*, 1950 Yılı Orman Genel M¼d¼rl¼đ¼ B¼t¼çesi, D.8, T.4, C.24, 23.02.1950, s. 21.

58 İGM, *İstatistik Yılığı 1951*, Ankara, Yayın No.332, 1951, s. 249.

Tablo 1’e göre 1949’da Türkiye’nin toplam 10.358.168 hektar orman alanından 585.110 hektarla Antalya ilk sırada yer alırken bunu 473.410 hektar ile Seyhan, 442.257 hektar ile İçel, 428.641 hektarla Muğla, 402. 507 hektar ile Manisa ve 401.709 hektar ile Bolu takip etmektedir. Bu altı vilayetin 2.733.634 hektar olan orman sahası, 63 vilayetin toplam sahasının %26,39’una tekabül etmektedir. Buna karşılık 746 hektarla Urfa ve 1.653 hektarla Kayseri, orman bakımından en zayıf şehirler arasında yer almaktadır.

Türkiye’de ormanların geliştirilmesi ve yüz ölçümünün artırılmasında Orman Genel Müdürlüğü’ne devlet bütçesinden ayrılan payın etkisi olduğu bilinmektedir.

Tablo 2’de 1946 ile 1950 yılları arasında Türkiye’de Orman Genel Müdürlüğü giderlerine tahsis edilen ödenekler gösterilmiştir.

Yıllar	Genel Bütçe (Lira)
1946	11.714. 564
1947	13.442.890
1948	14.152.568
1949	13.950.013
1950	15.836.540

Tablo 2: Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi (1946-1950)⁵⁹

Tablo 2’ye göre 1946 ile 1950 yılları arasındaki beş yıllık dönemde Orman Genel Müdürlüğü’ne toplamda 69.096.575 liralık bir ödenek tahsis edilmiştir. Bu bağlamda 1946’da 11.714.564 lira olan Genel Müdürlüğe tahsis edilen ödeneğin 4.121.976 lira artışla 1950’de 15.836.540 liraya çıkması, %35,18 oranında bir yükselişi ifade etmektedir.

2.1. Ağaçlandırma ve Orman Endüstrisi Çalışmaları

Çok partili hayata geçiş döneminde ağaçlandırma ve orman endüstrisi çalışmalarına da önem verilerek ağaç bayramı kutlamaları düzenlenmiştir. 8 Şubat 1937 tarihinde kabul edilen 3116 sayılı Orman Kanunu’nun 85. maddesine göre her ilde valiler yılın belirli mevsiminde ağaç bayramını düzenlemekle yetkili kılınmıştır. Bayramın ne zaman başlayacağı, kaç gün süreceği ve ağaç yetiştirenlerden kimlere ne kadar mükâfat verileceği konusu il yönetimlerine bırakılmıştır.⁶⁰ Bu doğrultuda ülkenin çeşitli vilayetlerinde

59 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.7, C.28, 28.12.1945, s. 435; *T.C. Resmî Gazete*, S.6197, 4 Ocak 1946; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.28, 27.12.1946, s. 149; *T.C. Resmî Gazete*, S.6496, 3 Ocak 1947; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.30, 31.12.1947, s. 201; *T.C. Resmî Gazete*, S.6797, 5 Ocak 1948; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.31, 28.02.1949, s. 228; *T.C. Resmî Gazete*, S. 7145, 2 Mart 1949; *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.8, C.32, 24.02.1950, s. 638; *T.C. Resmî Gazete*, S.7444, 28 Şubat 1950.

60 *TBMM Kanunlar Dergisi*, D.5, C.17, 08.02.1937, s. 197; *T.C. Resmî Gazete*, S.3537, 18 Şubat 1937.

gerçekleştirilen ağaç bayramları ve orman alanları oluşturma çalışmaları ilerleyen zamanlarda da devam etmiştir.⁶¹

Bu dönemde çeşitli orman faaliyetleriyle birlikte ağaçlandırma çabalarına da girildiği grlmektedir. Ormanların genişletilmesini ağaç sayılarına bağlayan Cumhurbaşkanı İsmet İnon, bu sayıların artırılması için geniş mühendisleri sorumlu tutmuştur. İnon'ye göre yeşil ve güzel Türkiye'yi kurmaya çalışan geniş mühendisler mit verici bir istekle gayret etmektedir. Ormanları artırmak ve ağaçsız köylüleri ağaçlandırma konusunda eğitmekte onları büyük bir görev beklemektedir. Gelecekte sonuçları görülecek bu vazifeyi yerine getirmek için bir gün bile beklenilmeden çalışmaya başlanılacaktır.⁶²

Ormanlarla ilgili sözlerini İnon şöyle sürdürmüştür: “*Ormanlar yurdun hazineleri ve ilk safta gelen refah kaynaklarıdır. Ağaç ve ormanları sevmeyen vatanını, yurdunu da sevmez. Bu sevgiyi göstermeyen millet kurumaya mahkumdur.*”⁶³ Bu ifadelerle İnon, ormanları ülkenin önemli servet kaynakları arasında görerek onları sevmeyi vatani sevmekle eşit saymış, aksi durumda milletin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağını ileri sürmüştür.

Çok partili hayata geçiş döneminde ağaçlandırma çalışmalarının başında, ülkenin çeşitli yörelerinde fidanlıklar teşkil edilmesi yer almıştır. Orman Genel Müdürlüğü fidan ihtiyacını gidermek amacıyla Sivas, Çankırı, Eskişehir, Elâzığ, İzmir, Tarsus ve Ankara'da fidanlıklar ihdas etmiştir. 1928'de Ankara Bölge Orman Fidanlığına ek olarak kurulan ve Karaova Deresi boyunca uzanarak 1943'e kadar faaliyetini yürüten Söğütözü Orman Fidanlığı bunlardan biridir. Kuruluşundan itibaren kısmen büyüyerek 14 hektarlık alandan 50-60 bin fidan elde edilen ve yılda bir milyon fidan verilebilecek kapasiteye ulaşabilmesi için de 312 hektara çıkarılan bu müessesenin müdürlüğüne Yüksek Orman Mühendisi Dr. Kazım Mıhçıoğlu getirilmiştir.⁶⁴

61 Çok partili hayata geçiş döneminde Ankara Bağlum'da 1948 yılında yapılan ağaç bayramı etkinlikleriyle ilgili bilgi almak bkz. Erhan Kılıç, *Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne Ağaç Bayramları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Bursa Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2020, s. 66-67.

62 Kenan nalđı, “Kurulmasında Acele Edilmesi Gereken Yarının Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C. 8, S. 182, Yıl: 8, 21 Temmuz 1947, s. 14.

63 Kenan nalđı, “şeref ve İbret Veren Bir İlgi: İnon ve Ormancılık”, *İktisadi Yürüyüş*, C. 9, S. 199, Yıl: 9, 4 Mayıs 1948, s. 5.

64 Orhan Camcı, “Köy Ağaçlandırmalarında Büyük Hizmetler Gören Söğütözü Orman Fidanlığı”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.178, Y.8, 18 Mayıs 1947, s. 25.

İlk etapta fidanlığın içerisinde geçen Karaova Deresi’nin yatağı sola alınarak ekim yapıldığı düzlüğün sel⁶⁵ baskınından kurtarılması gerçekleştirilmiştir. Vadiden sırtlara doğru yükselen ve 150 hektarı bulan yamaçlarda ağaç yetiştirilmesi uygun bulunmuştur. 1946’da ikisi meşe, 1947’de de ikisi çam olmak üzere dört hektar alan ağaçlandırılmıştır. 40 hektar büyüklüğündeki sahada yılda 170.000’i akasya, 72.000’i karakavak, 36.000’i Kanada kavağı, 72.000’i akçaağaç, 72.000’i karaağaç, 48.000’i meşe, 48.000’i gladiçya, 48.000’i dişbudak, 12.000’i karaçam, 12.000’i mazı ve 10.000’i de park ağaçları olmak üzere toplam 600.000 fidan elde edilmiştir. Ayrıca 40 hektarın dışında faaliyete geçirilen birçok deneme alanında ilmi araştırmalar da yapılmıştır. Fidanlıkta bir orman mühendisi, altı fidancı ve dört bekçinin dışında gübreleme, toprak işleme, ekim, sulama ve ot temizleme işleri için 50 ile 250 arasında işçi çalıştırılmıştır. 1946’da işçiler için 100 kişilik bir misafirhane inşaatının tamamlanmasıyla birlikte idare binası, atölye ve garaj da faaliyete geçirilmiştir. Fidanlığın su ihtiyacı kısmen Karaova Deresi’nden temin edilirken 4 metre çapında ve 10 metre derinliğinde, günde 1.000 ton kapasiteli 4 büyük kuyu da hizmete girmiştir.⁶⁶

Öte yandan Düzce Orman İşletmesinin Aksu bölgesinde köylülere kolayca fidan temin etmek ve ağaç sevgisini aşılama amacıyla 1946 yılında kurduğu küçük bir fidanlıkta karakavak ve akasya türü ağaçlar yetiştirilmeye başlanmıştır. Kışın yerli kavak⁶⁷ sürgünlerinden, kurşunkalem büyüklüğünde alt ve üst kenarlarından kesilmek suretiyle 2.000 çelik⁶⁸ elde edilmiştir. Ayrıca 200 kadar Kanada kavağı çeliği yapılarak kum sandığı içinde katlanmaya tabi tutulmuştur. Yeni mahsul 4.000 ceviz, bir sıra kum bir sıra da ceviz olmak üzere aynı şekilde katlanmıştır. Mart sonuna doğru 1 metre eninde 56 metre boyunda hazırlanan fidan yastıklarına kavak çelikleri, birer karış ara ile cücüklenen cevizler de yarık yerleri toprağa paralel gelmek üzere gömülmüştür. Diğer yastıklara da akasya, gladiçya ve çam tohumları ekilmiştir. Sulama yaz kuraklığında normal

65 Ağaçlandırma ve ormanın sel felaketini önlemede etkileri hakkında bilgi almak için bkz. Niyazi Oktay, “Ormansızlığın Neticeleri: Eskişehir’de Sel Felaketi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.247, Y.11, 21 Nisan 1950, s. 15; Selahattin İnal, “Selin Ormansızlıkla İlgisi Alınması Gereken Tedbirler”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.199, Y.9, 4 Mayıs 1948, s. 13, 17.

66 Orhan Camcı, “Köy Ağaçlandırmalarında Büyük Hizmetler Gören Söğütözü Orman Fidanlığı”, s. 25; Ormanların erozyonu önlenmesinin yanı sıra yer altı sularının teşekkülünde önemli rol oynaması ile ilgili bilgiler için bkz. Selman Uslu, “Ormanın Su Ekonomisi Bakımından Olan Faydaları”, *Türkiye Ziraat Mecmuası*, S.41, Şubat 1948, s. 14; Fuad Adalı, “Yurt ve Yurttaşlarımızı Her Sene Sayısız Zararlara Uğratan Sel ve Nehir Taşmaları”, *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S.7, Y.2, Nisan 1948, s. 13-14; Ormanın diğer faydaları için bkz. “Ağaç ve Ormanın Faydaları”, *Fidan*, S.2, Mayıs 1946, s. 6.

67 Kavak ağacı hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz. Zihni Derin, *Kavak Ağaçları ve Genel Vasıfları*, Ankara, Yurt Basımevi, 1946, s. 3-57.

68 Bir bitkinin dal, yaprak veya kökünün bir parçasının kesilerek uygun ortama dikilmesiyle yapılan vejetatif bitki çoğaltma metoduna denir. Elde edilen çeliğin, yeni kök veya dallar üretmek ana bitkiden bağımsız bir bitki hâline dönüştüğü görülmektedir.

olarak yapılmış, yarım dönüm büyüklüğündeki bir fidanlıkta 8.000 kadar farklı türde fidan elde edilmiştir. Bu arada köylülere yapılan fidan eğitiminde kavak, akasya, ceviz ve gladiçya türlerinin yetiştirilmesinin başarılı olunmasıyla birlikte bunların bir kısmının ücretsiz biçimde dağıtımını da gerçekleştirilmiştir.⁶⁹

Ülkenin ağaçlandırma programının hayata geçirilmesi kapsamında, İçel-Karabucak okalıptüs sahası işletilirken Antalya-Kalkan okalıptüsünün de 1946 yılından itibaren işletmeye alınması planlanmıştır. Van, Erzurum, Lüleburgaz, Çarşamba ve Kayseri’de tesis edilen fidanlıklarla da 15’e çıkarılan sayı ile yurdun ağaçlandırılmasına hız kazandırılmıştır. Gelir oranında ağaçlandırma çalışması için yedi aylık bütçenin yıllık tutarına göre 1.040.000 liralık ödenek konulmuştur.⁷⁰

Bu dönemde Ankara, İzmir, Elâzığ, Sivas, Eskişehir, Tarsus, Çankırı, Antakya (Bedirge), İstanbul (Büyükdere), Samsun, (Gelemen), Manisa, Erzurum, Bolu, Lüleburgaz ve Kayseri’de fidanlıklar geliştirilmeye çalışılırken 1947’de Konya ve Van’da da birer fidanlık kurulması kararlaştırılmıştır. Bu suretle *Orman Kanunu*’nun 80 ve 82. maddeleri uyarınca çıplak bulunan köy ve kasabaların kısa sürede ağaçlandırılmasına çaba sarf edilmiştir. 1946’ya kadar resmî kurumlarla özel kişilere 1.438.781’i ücretsiz, 95.818’i de paralı olmak üzere toplamda 1.534.599 fidan dağıtılmıştır. 292 köy ve belediyenin ağaçlandırma çalışmalarında 899.926 adet çeşitli türde fidan dikilmiştir. Bunların verim oranının 1946’da %67 olduğu tespit edilmiştir. Deneme mahiyetinde 9 orman işletmesinde 102 hektar ve 6.000 metrekarelik sahaya fidan dikmek ve tohum serpmek suretiyle ağaçlandırma teşebbüsünde bulunulmuştur. Deneme faaliyetlerinin iyi neticeler vermesi, 1946’da 49 orman işletmesinde 3.000 hektarlık orman içi açık alanın ağaçlandırılması sonucunu ortaya koymuştur.⁷¹

Ayrıca cevizliklerin ihyası içine de el atılmıştır. 1946’da 35 orman işletmesinde 166 hektarlık alana 83.877 adet ceviz tohumu ekilip bunların fidan haline getirilmesiyle koruluk oluşturulmaya çalışılmıştır. Ankara’nın Orman Çiftliği, Harp Okulu, Ziraat Enstitüsü ve Çankaya çevresiyle İstanbul Florya’ya 2.549.996 fidan dikilerek 1.427

69 Orhan Camcı, “Ormanlarımızın Artan Fakirliğine Çare, Çabuk Büyüyen Ağaç Yetiştirmelidir”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.173, Y.8, 4 Mart 1947, s. 22. Orman yetiştirme tekniğiyle ilgili kapsamlı bilgi almak için bkz. Esad Muhlis Oksal, *Orman Yetiştirme Fenni*, C.2, İstanbul, Necmiistikbal Matbaası, 1931, s. 1-57. Hayvancılıkla ilgili bulunan orman ve meralar hakkında bilgi almak için bkz. Fahri Bük, “Orman ve Mera”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, Haralar Özel Sayısı, Y.7, Ocak 1946, s. 5, 8. Ayrıca ormancılığın gelişiminde ağaç sevgisi ve Őuurunun zarureti ile ilgili bilgi almak için bkz. Kenan Ünalđı, “Ormansızlıktan Kurtulma Çareleri”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.145, Y.7, 4 Ocak 1946, s. 24; Kenan Ünalđı “Ormansızlıktan Kurtulma Çareleri-2”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.146, Y.7, 23 Ocak 1946, s. 8, 20.

70 *TBMM Tutanak Dergisi*, 1946 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.7, T.3, C.20, 28.12.1945, s. 7.

71 *TBMM Tutanak Dergisi*, 1947 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.8, T.1, C.3, 27.12.1946, s. 12.

hektarlık alan ağaçlandırılmıştır. Güney Anadolu’da okaliptüs yetiştirilmesi kapsamında 1938’de Tarsus Karabucak, Kaş Kalkan ve Hatay Amik bataklıklarında başlanan ağaçlandırma faaliyetleri 1946’ya kadar sürdürülmüştür. Bu üç bataklıkta 1.462 hektarlık alana 3.157.959 okaliptüs fidanı dikilirken fidanlık işlerine 800.000 liralık ödenek tahsis edilmiştir.⁷²

1949 yılına gelindiğinde 12 si katma bütçe, 4’ü de işletmelerden olmak üzere toplamda 16’yı bulan fidanlıklarda üretim miktarı 4,5 milyonu aşmıştır. 36 ilin, 403 köy ve belediyesinin ağaçlandırma çalışması kapsamında 2.936 hektar alanın faaliyete geçirilmesiyle dikilen fidan sayısı 2.100.000’i aşmıştır. 1948’de köy ve kasabalara dikilen fidan sayısı ise 360.000’in üzerine çıkmıştır. Ayrıca resmî kurum ve kişilere 3.000.000’a yakın fidan dağıtıldığı gibi ağaçlık alanlar da genişletilmiştir. Hatay’ın Amik bataklığında 350 hektar alanın ağaçlandırılması, bu genişletme çalışmalarından biri olmuştur. 1950 yılında ağaçlandırma ve fidan dağıtımına devam edilirken kavaklık alanlarının genişletilmesi de kararlaştırılmıştır. Ayrıca sel yataklarının güçlendirilmesi amacıyla Amasya’da başlanan 200 hektarlık sahanın ağaçlandırma faaliyetinin tamamlanması planlanmıştır. 1949 yılında 25 Orman İşletmesinde 3.000 hektar açık sahanın ekilerek ormanlaştırılması çalışmasının, 1950’de 25 işletme ve 3.200 hektar alanda yapılması öngörülmüştür.⁷³

Tablo 3’te 1946 ile 1950 yılları arasında orman içi ve orman dışı ağaçlandırma faaliyetleri gösterilmiştir.

Yıllar	Orman İçi (Hektar)	Orman Dışı (Hektar)	Toplam (Hektar)
1946	3.083	-	3.083
1947	3.441	-	3.441
1948	4.203	-	4.203
1949	2.007	1.261	3.268
1950	3.299	311	3.610

Tablo 3: Türkiye’de Ağaçlandırma Faaliyetleri (1946-1950)⁷⁴

Tablo 3’e göre 1946 ile 1950 yılları arasında Türkiye’de ağaçlandırma faaliyetleri yıldan yıla farklılık arz etmektedir. Buna göre 1946’da 3.083 hektar olan ağaçlandırılan alan, 1947’de 3.441, 1948’de 4.203, 1949’da 3.268 ve 1950’de 3.610 hektarı bulmuştur. Bu beş yıllık dönemde ağaçlandırılan alanın toplamda 17.605 hektara ulaştığı

72 TBMM Tutanak Dergisi, 1947 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.8, T.1, C.3, 27.12.1946, s. 12-13.

73 TBMM Tutanak Dergisi, 1950 Yılı Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi, D.8, T.4, C.24, 23.02.1950, s. 21. Orman Genel Müdürlüğü 1950 Yılı Bütçesi Hakkındaki Kanun Tasarısı için bkz. BCA, 30-18-1-2/120-80-16, 11.11.1949.

74 Orman ve Su İşleri Bakanlığı, *Ormanlık İstatistikleri 2012*, Ankara, 2014, s. 33.

görülmektedir. Ayrıca 1946'da 3.083 hektar olan ağaçlandırılan alanın 527 hektar artışla 1950'de 3.610 hektara çıkması, %17,09 oranında bir artışı da ifade etmektedir.

Çok partili hayata geçiş döneminde ağaçlandırma çalışmalarının yanı sıra orman ürünleri endüstrisine de önem verilmiştir. Bu endüstrinin gelişiminde Devlet Orman İşletmelerinin de katkısı olduğu bilinmektedir. Türkiye'de toprak ve iklim şartları farklı geniş arazi parçaları üzerinde faaliyette bulunan entansif kuruluşlardan olan ormancılık işletmeleri, koruma, ağaçlandırma, üretim, nakil ve imalat görevlerini yerine getirmiştir.⁷⁵

Bu dönemde işletmelerin, kereste ihtiyacını karşılamada ithalat yoluna gitmesi de gerekli görülmüştür. 13 Ekim 1947'de Başbakan Hasan Saka tarafından açıklanan hükümet programına göre büyük şehirlerde konut sıkıntısını gidermek ve inşaat faaliyetlerini sürdürmek amacıyla alınacak tedbirlerin başında ithalat ve gümrük kolaylıklarının sağlanması yer almıştır. Bu bağlamda ormanları harap olmaktan kurtarmak amacıyla kereste ithalini kolaylaştırmak başlıca hedef haline gelmiştir.⁷⁶

Öte yandan kömür, elektrik ve kâğıt üretiminden çeşitli sanayi faaliyetlerine kadar ülke ekonomisinin farklı alanlarında yaşanan aksaklığın kaynağı, yetersiz orman alanları olmuştur.⁷⁷ Alman iktisatçılarından Johann Heinrich von Thünen, endüstrinin gelişimini orman sanayisine bağlarken bu konuda yaşanacak olumsuzlukların işleri daha da zorlaştıracaklarını ileri sürmüştür.⁷⁸

Bu arada ormancılık alanında uygulanan yanlış politikaların kereste, mazı, cehri ve sığla yağı üretimini azaltması, Avrupa'nın taleplerini karşılayamama sorununu ortaya koyduğu gibi döviz kaynaklarının temin edilememesi sıkıntısına da yol açmıştır.⁷⁹

Tablo 4'te 1946 ile 1949 yılları arasında Türkiye'de üretilen orman mahsulleri verilmiştir.

75 Yahya Alankuş, "Devlet Ormanlarımızı Kurtaracak Çare; Bir Maddelik Kanun", *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.261, Y.11, 15 Kasım 1950, s. 5; M. Zekâi Bayer, "İktisadi, İctimai ve Coğrafi Ehemmiyeti Bulunan Orman İşletmeciliği", *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.262, Y.11, 30 Kasım 1950, s. 20. Ormanların korunması için yapılan alternatif yakıt üretimi çalışmaları için bkz. Mehmed Gökhan Polatoğlu, *Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin İlk Planlı Dönem Sanayileşme Faaliyetleri (1934-1938)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2020, s. 229-230.

76 *TBMM Tutanak Dergisi*, D.8, T.1, C.6, 13.10.1947, s. 673.

77 Kenan Ünal, "Vedat Nedim Tör'ün Yayınladığı Bir Harita Münasebetiyle Orman Mevcudumuz Nedir?", *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.194, Y.9, 30 Ocak 1948, s. 18.

78 Fahrettin Alper, "Ormanı Sevmekte ve Korumakta Geç Kalıyoruz", *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.194, Y.9, 30 Ocak 1948, s. 25, 29.

79 M. Faik Üstar, "Son Günlerde Mevcudiyeti İddia Edilen Buhranın Sebepleri ve Çareleri", *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.202, Y.9, Haziran 1948, s. 8. 1949 yılı orman mahsulleri endüstrisi rakamları için bkz. *BCA*, 30-1-0-0/81-510-9, 00.00.1956.

	Yıllar			
	1946	1947	1948	1949
Biçilmiş Kereste (Metreküp)	356.276	119.301	138.503	132.580
Maden Direği (Metreküp)	133.129	116.520	67.322	58.867
Telgraf, Telefon ve Elektrik Direği (Metreküp)	189.396	42.890	25.879	56.119
Travers (Metreküp)	109.423	11.672	6.229	1.667
Tomruk (Metreküp)	517.776	251.935	424.806	402.014
Odun (Ton)	3.094.050	3.759.398	2.228.158	1.869.733
Odun Kömürü (Ton)	118.151	87.691	76.981	20.375

Tablo 4: Türkiye’de Orman Mahsulleri (1946-1949)⁸⁰

Tablo 4’e göre 1946 ile 1949 yılları arasındaki dört yıllık dönemde orman mahsulleri üretiminde istikrarsız bir seyir takip edilmektedir. 1946-1949 döneminde 746.660 metreküp biçilmiş kereste, 375.838 metreküp maden direği, 314.284 metreküp telgraf, telefon ve elektrik direği, 128.991 metreküp travers ve 1.596.531 metreküp tomruk üretilmiştir. Aynı yıllar arasında 10.951.339 ton odun ile 303.198 ton odun kömürünün üretildiği bilinmektedir. Ayrıca 1946’da 1.306.000 metreküp olan toplam biçilmiş kereste, maden, telgraf, telefon ve elektrik direği, travers ve tomruk üretiminin 654.753 metreküp düşüşle 1949’da 651.247 metreküpe indiği görülmektedir. Dahası 1946’da 3.094.050 ton olan odun üretiminin 1.224.317 ton düşüşle 1949’da 1.869.733 tona; 118.151 ton olan odun kömürü üretiminin 97.776 ton düşüşle 20.375 tona indiği bilinmektedir.

Sonuç

Çok partili hayata geçiş döneminde halkın ağaç ve ormana her alanda gereksinim duyması, bu milli servetin tahrip edilmesinin önünü açmıştır. Bu tahribe karşı devletin ilk etapta yasal düzenlemelere müracaat ettiği bilinen bir gerçek haline gelmiştir. Bu sayede bir yandan ormanların yok edilmesinin önüne geçilmeye çalışılırken öbür yandan yetersiz ağaçlık alanların genişletilmesi çabası içerisine girilmiştir.

Ülkede zararlılara karşı bütçeden tahsis edilen ödeneklerle yapılan mücadeleler, amenajman çalışmaları; müfettiş, mühendis, memur ve bekçi istihdamları, ormanların korunup geliştirmesinde diğer önemli icraatlar arasında yer almıştır. Bu dönemde bataklıkların ağaçlandırma yoluyla kurutulması ve köylüye hesaplı kereste verilmesi, orman işletmeleri vasıtasıyla kırsal kesimin kalkındırılmasında önemli kıstaslardan biri olmuştur.

Çok partili hayata geçiş döneminde ormanların içlerine kadar girilememesi, bir yandan en yakın olanlarından aşırı halde istifade edip bunları bataklık haline getirirken öbür

80 İGM, *İstatistik Yıllığı 1951*, Ankara, Yayın No.332, 1951, s. 249.

yandan yüzbinlerce metreküp ağaç servetinin çürüyüp heba olmasına yol açmıştır. Bu durumun önüne geçebilmek ve ormanları erişilebilir hale getirmek amacıyla yol yapım çalışmalarına önem verilmesinin yanı sıra bu alanlara yakın köylerin verimli topraklara taşınması lüzumu da hissedilmiştir.

Bu dönemde ülke ormanlarının en büyük sorunlarından biri haline gelen yangın ve kaçakçılıkla mücadelede bekçi ve koruyucu istihdamıyla birlikte gözetleme kulesi yapımına da önem verilmiştir. Bu sayede geniş orman alanlarında yapılan kaçak kesim ve yangınlara müdahale imkânı doğmuştur.

Çok partili hayata geçiş döneminde İçel-Karabucak sahası okaliptüs ağaçlandırma çalışmaları kapsamına alınırken Erzurum, Van, Kayseri, Çarşamba ve Lüleburgaz'da açılan ve sayısı 15'i bulan fidanlıklarla da bu ağaçlandırma faaliyetlerinin daha da genişletilmiş olduğunu, 1946 yılının yedi aylık bütçesine 1.040.000 liralık bir ödenek konmasından anlıyoruz.

Ayrıca sel felaketiyle mücadele edebilme gayesiyle Amasya'daki 200 hektarlık sahanın ağaçlandırma çalışmasının bitirilmesi düşünülmüştür. 1949'da 25 Orman İşletmesinde 3.000 hektarın ekilerek ağaçlandırılması faaliyetinin 1950 yılında 25 işletme ve 3.200 hektar alan dâhilinde sürdürülmesi planlanmıştır. Bu suretle ülkede ağaçlandırma çalışmalarının kararlı bir biçimde devam ettirilmesiyle erozyonun önlenmesi öngörülmüştür.

1946 ile 1949 yılları arasındaki dört yıllık dönemde orman endüstrisine de önem verildiğini; maden, telgraf, telefon ve elektrik direğinin yanı sıra biçilmiş kereste ile travers ve tomruk olmak üzere toplamda 3.162.304 metreküp üretimin yapılmasından anlıyoruz. Aynı yıllar arasında 10.951.339 tonu odun ve 303.198 tonu da odun kömürü olmak üzere toplamda 11.254.537 ton üretimin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu sayede dış ülkelerden satın alınması muhtemel orman ürünlerine verilecek dövizin ülke ekonomisine kazandırılması sağlanmıştır.

Sonuç olarak çok partili hayata geçiş döneminde yapılan kanuni düzenleme, ağaçlandırma ve endüstri alanındaki uygulamalar ve icra edilen orman ve ormancılık politikasıyla ülkenin odun, kereste ve orman mamulleri ihtiyacı giderilerek Türk ekonomisine katkıları sağlanmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

2. Resmî Yayınlar

Cumhuriyetimizin 50. Yılında Ormancılığımız, Ankara, Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 1973.

DİE, *İstatistik Göstergeler*

DPT, *Ormanlık*, Ankara, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 1995.

İGM, *İstatistik Yıllığı 1951*, Ankara, Yayın No.332, 1951, s. 249.

Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, *1931 Birinci Ziraat Kongresi İhtisas Raporları*, C.1, Ankara, 1931.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, *Ormanlık İstatistikleri 2012*, Ankara, 2014.

T.C. Resmî Gazete

TBMM Kanunlar Dergisi

TBMM Tutanak Dergisi

TBMM Zabıt Ceridesi

TÜİK, *İstatistik Göstergeler*

Ziraat Vekâleti: *Türkiye'nin Yıllık Mahrukat ve Kereste, Maden Sütunu, Travers ve Diğer Ahşap İhtiyaçlarının Ne Suretle Karşılanaacağı Hakkında Rapor*, Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi Yayını, B Serisi, Takım 11, Ankara, 1938.

Ziraat Vekâleti: *Türkiye Ormancılığının Vazifeleri ve Gayeleri*, Birinci Köy ve Ziraat Kalkınma Kongresi Yayını, B Serisi, Takım 11, Ankara, 1938.

3. Süreli Yayınlar

Akşam

Anadolu

Aydın

Bugün

Bülten

Cumhuriyet

Çiftçi

Dönüm

Fidan

Haber

Hakikat

İktisadi Yürüyüş

Karınca

Köy Postası

Köye Doğru

Milliyet

Tan

Tarım Bakanlığı Dergisi

Türkiye Ziraat Mecmuası

Ulus

Ülkü

Vakit

Vatan

Yeni Asır

Yeni İstanbul

Yeni Sabah

Zafer

Ziraat Gazetesi

4. Araştırma Eserler

“Türkiye’de Ziraat, Orman ve Balıkçılık ve Bunlarla İlgili İşler”, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası İktisat Dairesinin Hazırladığı Raporun Tam Metni-IV, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.249, Y.11, 21 Mayıs 1950, s. 4, 17, 20.

Acun, Niyazi: *Ormanlarımız ve Cumhuriyet Hükümetinin Orman Davası*, Ankara, Recep Ulusoğlu Basımevi, 1945.

- Adalı, Fuad: “Yurt ve Yurttaşlarımızı Her Sene Sayısız Zararlara Uğratan Sel ve Nehir Taşmaları”, *Tarım Bakanlığı Dergisi*, S.7, Y.2, Nisan 1948, s. 12-14.
- Alaçam, Refik: *Orman ve Memleket*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Hüsnü Tabiat Basımevi, 1945.
- Alankuş, Yahya: “Devlet Ormanlarımızı Kurtaracak Çare; Bir Maddelik Kanun”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.261, Y.11, 15 Kasım 1950, s. 5.
- Alpay, Nuri: “Çanakale’de Orman, Tütün, Hububat, Dokuma, Hayvancılık ve Balıkçılık”, *İktisadi Yürüyüş*, S.160, Y.7, 17 Ağustos 1946, s. 10, 15.
- Alperden, Fahrettin: “Ormanı Sevmekte ve Korumakta Geç Kalıyoruz”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.194, Y.9, 30 Ocak 1948, s. 25, 29.
- Auerochs, Georg: *Orman Yolları Pratik, Proje ve İnşaatı Metotları*, çev. Sırrı Sunal, Ankara, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Çankaya Matbaası, 1947.
- Ayaz, Hüseyin: *Türkiye Ormanlığında 4785 Sayılı Yasanın Uygulanması ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2004.
- Bayer, M. Zekai: “İktisadî, İctimaî ve Coğrafi Ehemmiyeti Bulunan Orman İşletmeciliği”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.262, Y.11, 30 Kasım 1950, s. 20.
- Bayer, M. Zekai: “İngiltere’de ve Memleketimizde Yeni Orman Yetiştirmesi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.12, S.269, Y.12, 15 Mart 1951, s. 18, 24.
- Benli, Suphi: “İdareci Gözüyle Orman Davamız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.221, Y.10, 15 Mart 1949, s. 9, 13-14, 16.
- Berkel, Adnan: *Orman Mahsullerinden Faydalanma Bilgisi*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Osmanbey Matbaası, 1948.
- Bük, Fahri: “Orman ve Mera”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, Haralar Özel Sayısı, Y.7, Ocak 1946, s. 5, 8.
- Camcı, Orhan: “Hususi Teşebbüs Ormanlık Yapabilir mi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.253, Y.11, 12 Temmuz 1950, s. 8, 20.
- Camcı, Orhan: “Karabük Ormanlarında Bir Gezi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.222, Y.10, 30 Mart 1949, s. 9, 16.
- Camcı, Orhan: “Köy Ağaçlandırmalarında Büyük Hizmetler Gören Söğütözü Orman Fidanlığı”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.178, Y.8, 18 Mayıs 1947, s. 25.
- Camcı, Orhan: “Milli Servetleri Tehdit eden Felaketler: Orman Yangınları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.185, Y.8, 20 Eylül 1947, s. 6, 18, 23.
- Camcı, Orhan: “Ormanlarımızdan Faydalanma Yolları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.198, Y.7, 16 Nisan 1948, s. 14, 20.

- Camcı, Orhan: “Ormanlarımızın Artan Fakirliğine Çare, Çabuk Büyüyen Ağaç Yetiştirmelidir”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.173, Y.8, 4 Mart 1947, s. 22.
- Carbonnier, M. HERNİK: “Türkiye Ormanlarının Sınai İnkişafına Ait Rapor”, *Mütehasıs Raporlar*, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Güven Basımevi, 1948.
- Çağlar, Kerim Ömer: *Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanunlar, Kararnameler, Bütçe ve Talimatnameler*, Ankara, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayınları, 1939.
- Çakıroğlu, İ. Selçuk: “Orman Kanunu Hakkında Düşünceler”, *Bülten*, S.13, Y.1, 15 Eylül 1956, s. 1-6.
- Çalık, Hüseyin: “Boşa Giden Kuvvetlerimiz ve Heder Olan Ormanlarımız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.235, Y.10, 25 Ekim 1949, s. 19.
- Çelikbaş, Mecit: “Türkiye Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.186, Y.8, 7 Ekim 1947, s. 3.
- Çıkınoğlu, Ferit: *Ormanda Ağaç Köprüler*, Ormancılık İnşaat Serisi, C.3, İstanbul, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Ticaret Dünyası Basımevi, 1947.
- Day, Cedric: “İngiliz Ormancılığından Dersler; İstikbalin Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.8, 1 Temmuz 1947, s. 18, 22.
- Dedegil, Hüseyin: “Semih Ayverdi’ye Cevap: Orman İşletmeleri Müdürleri ve Müfettişlerinin Ormancılık Tahsili Yapmayanlardan Tayini Uygun mudur?”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.220, Y.10, 28 Şubat 1949, s. 18-19.
- Derin, Zihni: *Kavak Ağaçları ve Genel Vasıfları*, Ankara, Yurt Basımevi, 1946.
- Diker, Mazhar: *Ağaç ve Odun Ölçme Bilgisi*, İstanbul, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, 1946.
- Erkin, Samih: “Yeni Genel Müdür Faruk Şeker’in Dikkat Nazarına: Teşkilat Hakkında Temenniler”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.210, Y.9, 29 Ekim 1948, s. 10, 14.
- Gökberk, M. Ali: “Kalkınmaya Köyden Başlamalıyız”, *Köy Postası*, S.34-35, Mart 1937, s. 11.
- Halil, Ahmet: “Orman Yangınları ve Önleme Çareleri”, *Cumhuriyet*, 19 Ağustos 1946, s. 2.
- Halil, Ahmet: “Şark Meselesi ve Bir Şelale Şirketi Projesi”, *Cumhuriyet*, 10 Mart 1946, s. 2.
- İnal, Selahattin: “Orman”, *İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi*, C.8, İstanbul, 1958, s. 9-11.
- İnal, Selahattin: “Selin Ormansızlıkla İlgisi Alınması Gereken Tedbirler”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.199, Y.9, 4 Mayıs 1948, s. 13, 17.
- Karacan, Ali Naci: “Ormanları Fertlere Bırakamayız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.253, Y.11, 12 Temmuz 1950, s. 4.
- Kılıç, Erhan: *Osmanlı’dan Türkiye Cumhuriyeti’ne Ağaç Bayramları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Bursa Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2020.

- Okay, Niyazi: “Bir Türlü Esası Tespit Edilemeyen Orman Davamızın Özü Ağaç Dikmektir”, *İktisadi Yürüyüş*, C.10, S.233, Y.10, 20 Eylül 1949, s. 20.
- Okay, Niyazi: “Ormansızlığın Neticeleri: Eskişehir’de Sel Felaketi”, *İktisadi Yürüyüş*, C.11, S.247, Y.11, 21 Nisan 1950, s. 15.
- Oksal, Esad Muhlis: *Orman Yetiştirme Fenni*, C.2, İstanbul, Necmiistikbal Matbaası, 1931.
- Omay, Bedî: “Orman Vergisini Kaldıran 4920 Sayılı Kanuna Göre Ormanlığımızın İstikbali”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.158, Y.7, 18 Temmuz 1946, s. 10, 15.
- Omay, Bedî: “Ormanlığımızın İnkişafı İçin Muhasebe İşlerine Kıymet Vermelidir”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.8, 1 Temmuz 1947, s. 7, 21.
- Polatoğlu, Mehmed Gökhan: *Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin İlk Planlı Dönem Sanayileşme Faaliyetleri (1934-1938)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 2018.
- Röhri, A. M.: *Orman Amenajmanı*, İstanbul, çev. Kemal Savaş, Ziraat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğü Yayınları, Hüsnütabiat Basımevi, 1945.
- Salkaya, M.: *Orman Dile Geldi*, Ziraat Vekâleti Çiftçi Broşürleri Serisi, Ankara, Yeni Desen Matbaası, 1960.
- Tolunay, Ahmet: *Sosyal Ormanlık ve Türkiye Açısından Önemi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998.
- Türkiye Ormanlığı ile İlgili Tarihi Vesikalar (1487-1923)*, der. Halil Kutluk, İstanbul, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Osmanbey Matbaası, 1948.
- Uslu, Selman: “Ormanın Su Ekonomisi Bakımından Olan Faydaları”, *Türkiye Ziraat Mecmuası*, S.41, Şubat 1948, s. 11-17.
- Ünaldı, Kenan: “Dünya Cenneti”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.153, Y.7, 1 Mayıs 1946, s. 8.
- Ünaldı, Kenan: “Garip Bir Münasebet: Orman ve Ahlak”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.187, Y.8, 15 Kasım 1947, s. 6, 8.
- Ünaldı, Kenan: “Kurulmasında Acele Edilmesi Gereken Yarının Ormanları”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.182, Y.8, 21 Temmuz 1947, s. 14.
- Ünaldı, Kenan: “Ormansızlıktan Kurtulma Çareleri-2”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.146, Y.7, 23 Ocak 1946, s. 8, 20.
- Ünaldı, Kenan: “Ormansızlıktan Kurtulma Çareleri”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.145, Y.7, 4 Ocak 1946, s. 24.
- Ünaldı, Kenan: “Şeref ve İbret Veren Bir İlgi: İnönü ve Ormanlık”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.199, Y.9, 4 Mayıs 1948, s. 5.
- Ünaldı, Kenan: “Vedat Nedim Tör’ün Yayınladığı Bir Harita Münasebetiyle Orman Mevcudumuz Nedir?”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.194, Y.9, 30 Ocak 1948, s. 6, 18, 23.

- Üstar, M. Faik: “Son Günlerde Mevcudiyeti İddia Edilen Buhranın Sebepleri ve Çareleri”, *İktisadi Yürüyüş*, C.9, S.202, Y.9, Haziran 1948, s. 8.
- Üster, Mehmet: “Yeni Orman Kanunu Tasarısı Münasebetiyle Orman Davamız”, *İktisadi Yürüyüş*, C.12, S.271, Y.12, 15 Nisan 1951, s. 8.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet: “Orman Kanunları ve Son Yangınlar”, *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1945, s. 2.
- Yaprak, Kadri: “Ekonomik Bakımdan Orman İşletmeciliğinin Karakteri”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.181, Y.7, 1 Temmuz 1947, s. 12, 15-16.
- Yaprak, Kadri: “Ekonomik Bakımdan Türkiye’de Hususi Ormanlar”, *İktisadi Yürüyüş*, C.8, S.182, Y.8, 21 Temmuz 1947, s. 18.
- Yazman, Aslan Tufan: “Bir Hasbıhalden Yankılar: Ormancılığımızda Yeni Bir Ruh”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.147, Y.7, 7 Şubat 1946, s. 1, 8.
- Yazman, Aslan Tufan: “Ormancılığımızın Yöneldiği Yeni İstikamet”, *İktisadi Yürüyüş*, C.7, S.167, Y.7, 4 Aralık 1946, s. 1, 24.
- Yiğitoğlu, Ali Kemal: “Türkiye Ormanlarının Ağaç Nevileri Bakımından Kıymeti”, *Dönüm*, S.29, İkinci Teşrin 1934, s. 210-214.
- Yiğitoğlu, Ali Kemal: “Türkiye Ormanlarının Ağaç Nevileri ve Dağılışları”, *Dönüm*, S.30, Birinci Kanun 1934, s. 256-262.

